Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрини 21-һээ гарана | № 134 (16357) | 1983 оной июнийн 10, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

Эсэсэй эсэстэ хүгжэнги харгы замуудгүй, найдамтай транспорт, элеватор, юумэ хадагалха байранууд, складууд, холодильнигууд болон хадагалха амһартын ажахыгүй аад, ашаг үрэ ехэтэй агропромышленна комплекс болон мүнөөнэй хүдөөгэй тосхон байха гэжэ һанаандаашье оруулхагүй байнабди. Эдэнэй али нэгэн шатада гуримгүй байдал ба гээгдэл ушарбал, эсэсэй продукциин тоо болон шанарта заатагүй нүлөөлдэг байна бшуу.

(КПСС-эй XXVI съездын материалнуудһаа).

Буряадай АССР-60

МАНАЙЛ ОРОЛДОЛГОҺОО БОЛОХО

Хэнэйшье мэдэһээр луговодууд хабар эртэ хээрэ гараад, зунай тэн болотор гэхээр үдэрһөө үдэртэ сабшалан уһалжа үнгэргэдэг гээшэ. Тиимэһээ газарайнгаа хүрьһэнэй дэбтэтэр уһалагдажа, ногооной пэгшысэ гарахадань лэ луговодуудай сэдьхэл зүрхэн баясадаг ааб даа.

Манай луговодуудай бригада Хэжэнгын совхозой хоёрдохи отделенидэ 860 гектар сабшалан даажа абанхай. Тэрэнэй 560 гектарынь уһалагдадаг. Намтай сугтаа 14 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй заримаанинь бүлүүр станцинуудые хүдэлгэдэг механизаторнууд, нүгөөдүүлынь һубаг ханаабаар уһа гаргадаг луговодууд юм. Жэшээлхэдэ, газар уһалха талаар нилээд дүршэһэн луговодууд Б-Ж. Батуев, Б. Сандаков, Б. Бастуев, мүн механизаторнууд В. Золтоев, Ц. Батоцыренов гэгшэдые онсолон нэрлэхээр.

Үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы сабшалан дээрэһээ 5376 центнер үбһэ хуряажа абаа һэмди. Байгша ондо тэрээнһээ үшөө ехэ үбһэ абахын түлөө оролдохобди. Эндэ луговодуудай бултанайнь оролдолгоһоо ехэ юумэн дулдыдаха байна. Газарые хэзээшье мэхэлхэгүйш. Хайшан гэжэ, хэр һайнаар уһалаа һэмши, тэрэнээшни зэргээр лэ ургаса хурлагдаха бшуу. Тиимэһээ манай бригадынхид үбэлдөө тошо ехээр халяагаа юм. Бүхыдэнь 80 мянган кубометр мүльһэ хүргөөбди. Мүнөө бүхы уһалагдадаг сабшалангаа нэгэ дахин уһалуулаад, заримыень хоёрдохёо уһалжа эхилээбди.

Гадна сабшалангай ургасые дээшэлүүлхэ, үбһэнэйнь шанарые һайн болгохын тула жэл бүри 80-100 гектар газарта олон жэлэй ногоонойсибирниин волоснецэй үрэһэ таринабди. Олон жэлэй ногоо тариһан газарһаа гектарай 30 гаран центнер үбһэн абтадаг. Тэрэшэлэн энэ жэлдэ уһанай яһала элбэг байһаниие хэрэглэжэ, бүлүүр станцинуудаа һайнаар хүдэлгэн, ута хоолойнуудые залгаад, добо газарнуудта уһа һайса гаргахые оролдонобди.

Гэбэшье элдэб шалтагаанһаа боложо, илангаяа манда өөһэдын хүсэтэ «техникын» үгы дээрэһээнь сабшаланда наг шэбхэ ехэр гаргажа биранагүйбди. Саашадаа газар үтэгжүүлхэ хэрэгтэ анхарал һайса табиха шухала гэжэ һанагдана. Мүн жэл бүхэндэ районой түб тосхондо дүтын сабшалангые үмсын мал гэшхэжэ, ургасада ехэхэн хохидол ушаруулдаг. Һэшхэлгүй зарим хүнүүд һүнинь зорюута посхоод задалаад, малаа сабшаланда оруулжархидаг. Эдэ бүгэдэдэ эрид эсэс табиха саг ерээ.

Г. ГОНЧИКДОРЖИЕВ,
Хэжэнгын совхозой луговодуудай бригадын бригадир.

35 ХОНОГООР УРИД

Манай совхозой малшад Буряад республикынгаа алдарта ойе угтахаяа байхадаа ажалайнгаа эршые улам бүри шангадхан хүдэлнэ. Эдэнэр май һарын һүүл багаар гушан табан үдэр урид гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые амжалтатай бэелүүлээ. Ажахымнай һаалишад, үхэрһэд тэһоной заводто 2710 центнер һү һайн шанартайгаар тушаажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд һү һааха зургаан һарынгаа даабарие июниин найманда бэелүүлхээр хараална. Тиихэдээ шэбэртынхид, дабаатынхид бүхыдөө 3600 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ байна.

Ингэжэ тэдэнэр июлиин 1 болотор түсэбһөө гадуур 270 центнер һү һаахаар түсэблэнэ.

Совхоз доторoo дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ һаалишан Тамара Лаврентьевна Мякотина түрүүлжэ, бэшэндээ ажалай жэшээ харуулна. Энэ түрүү малшан эхэнэр һү һааха хахад жэлэйнгээ түсэбые аяар майн гурбанда дүүргэһэнээ элидхээ һэн. Екатерина Александровна Беломестнова, Сыбжидма Базарова, Дулма Гармаевна Гармаева болон бусад мүн лэ амжалтатай.

Б. БАДМАЕВ,
Бэшүүрэй совхозой ахамад зоотехник.

ШЭНЭ ГУРИМААР

Онохойн модоной комбинадай модо зөөдэг машинануудай найман бригада бригадна подрядаар ажаллажа байна.

Шэнэ гуримаар хүдэлмэрилхэдэ, экономическа эрхим үрэ дүн туйлагдана. Хэрбээ урдань далан табан машина жэл соо 400—470 мянган кубометр модо зөөдэг байгаа һаа, мүнөө оройдоол табан машинаар 570 мянган кубометр модон зөөгдэнэ. Энээнтэй хамта модо зөөлгын өөрын үнэ сэн горитойгоор доошолуулагдаа. Хоёр комплектнэ нэгэ поездые хэрэглэжэ, жэл соо 8 мянга шахуу түхэриг алмагдана. Мүнөө транспортын участогта гушан тиимэ поезднууд эмхидхэгдэнхэй.

Жолоошодой олонхи бригаданууд Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Н. ДАМБАЕВ.

«Жилгражданстрой» трестын 4-дэхи СМУ-гай комсомол-залуушуулай комплексно бригадые А. Ф. Потанин олон жэлэй туршада амжалтатайгаар хүтэлбэрилжэ байнхан. Бригадна подрядаар ажалладаг энэ бригадада хамта дээрээ 33 хүн тоологдоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ бригадынхид Борсоевой нэрэмжэтэ үнлсэдэ баригдажа байһан худалдаа наймаанай шэнэ объектдэ ажаллажа байнхан. Түрэл республикынгаа алдарта 60 жэлэй өйн хүндэлэлдэ тэдэнэр үндэр уялгануудые абаһан байна. Тиигэжэ нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые дунда зэргээр 140—150 процент дүүргээ.

Дүй дүршэлөөр баян, ажал хүдэлмэридөө абьяастай хүнүүд энэ бригадада олон юм. Тэдэнэй дундаһаа бригадын комсорг Булито Цыбикжапов, Октябрьска райсоведэй депутат Николай Илькин гэгшэдые дурдахаар. Бригадын гэшүүд Ц. Намжилов, В. Белых, П. Павлов болон бусад мүн лэ хоёр-гурбан мэргэжэлээр ажалладаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Г. Илькин.

М. СУТУРИНАЙ фототекст.

ХҮДЭЛЖЭ ЭХИЛБЭ

Байгша оной эхеэр Хурамхаан һууриида шубуунай фабрикын байра ашаглалгада тушаагдаа һэн. Мүнөө тэндэ 8 мянган тахяа асарагдаба.

Нэгэ һарын үнгэрөөд байхада шубуунай фабрика түрүүшынгээ продукци үгэхэ ёһотой. Район доторхи медицинскэ, хүүгэдэй эмхи зургаанууд тус фабрикын продукцяар хангагдаха. Тиихэдэ районой нютаг һууринда ажаһуугшад магазинһаа үндэгэ худалдажа абаха аргатай болохо.

Т. ЮМСУНОВА.

ҮЛҮҮЛЭЭ

Үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд ба ой модоной, саарһанай, модо болбосоруулдаг промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитет Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулжа абаһан социалис уялгануудаа дүүргэһэн Хурамхаанай леспромхозой модо бэлэдхэдэг А. В. Шкляр, В. С. Щукин, А. Д. Величко болон В. В. Перовой бригаданууды амаршалба. Хахад жэлэйнгээ даабариһаа үлүү долоон мянга гаран кубометр модо эдэ бригаданууд бэлэдхээ юм.

Н. ОРЛОВ.

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси

АРЮУН ХАРГЫ ЗАМУУД — АЖАХЫМНАЙ ХҮГЖЭЛТЫН НҮХЭСЭЛ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо депутат В. И. ЧЕРНЫШЭЙ элидхэлһээ

СССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбэй амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэнэй ашаар ороной автомобильна парк түргэн ургаһан, ашаа болон пассажирнуудые зөөлгын хэмжээн хараа байса дээшэлһэн, автомобильна харгынуудаар транспортна зүйлнүүдэй ябалга эрид үргэдэһэн, тэрэ тоодо ашаанай хүндэ автомобильнуудай болон автопоезднуудай үүргэ һурагүй ехэ болоһон байна. Авто-харгынуудаар ашаа зөөхэ талаар эрилтэнүүдэй түргэн ургажа байһые харааадаа абажа, 1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үе соо ороной экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые баталхадаа, КПСС-эй XXVI съезд тэрээн доторoo иигэжэ онсолон заагаа һэн гэбэл: магистральна автомобильна харгынуудые барилгые хурдадхаха, тэдэнэй һалаа, хэмжээе нилээд үргэдхэхэ. Бүри тодорхойлбол, хүдөө нютагуудта районуудай түбүүдые, колхоз болон совхозуудай түб һууринуудые хамтын хэрэглэмжын автомобильна харгынуудтай найдамтайгаар холбохо хэрэг хараалагдаа.

1981 оной апрель соо КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Орон дотор автомобильна харгын барилга, заһабарилга ба ашаглалгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» гэһэн тогтоол батлан абаа һэн. Совет обществын саашанхи амжалтатай хүгжэлтын шухала нэгэ нүхэсэл болохо автомобильна харгынуудые үргэдхэхэ, һайжаруулха хэрэгтэ КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй халуун анхаралаа саг үргэлжэ хандуулжа байдагые тус тогтоол үшөө дахин гэршэлээ юм. Энэ шухала зорилго бэелүүлгэдэ манайшье республикын харгы замшад ехэ хубитаяа оруулха уялгатай.

Һүүлэй арбан жэл соо республика доторнай хэдэн промышленна предприятинууд шэнэлэн һэльбэгдээ, шэнэ завод болон фабриканууд ашаглагдаа. промышленна болон хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн нилээд дээшэлээ. Эдэ бүгэдэнһөө уламжалан, ашаа болон пассажирнуудые зөөлгын хэмжээн ургаһан, республикын харгынуудаар транспортын ябалга эршэмтэй түргэн ехэ болоһон байна. Үнгэрһэн хугасаа соо автомобиляар ашаа зөөлгэ 41,4 миллион тоннһоо 134,7 миллион тоннодо хүрөө гэхэ гү, али гурба үлүүтэй дахинаар дээшэлээ. Энэл үедэ республикын автомобильна парк 2,9 дахин ургаа.

Ашаа болон пассажирнуудые зөөлгын хэмжээнэй эрид дээшэлһэн ушар автомобильна һалаа харгынуудые үндэһөөрнь һайжаруулха эрилтэ табина.

Мүнөө үедэ республика доторнай 14684 километр утатай автомобильна харгы бии, тэдэнэй 6498 километрынь хамтын хэрэглэмжын гэжэ тоотой юм. Хамтын хэрэглэмжын харгы мүн лэ хоорондоо хубаардаг гээшэ. Ниитэ гүрэнэй удха шанартай Красноярск-Эрхүү (218 км.), Эрхүү—Улаан-Үдэ (635 км.) гэһэн харгынуудые харууһалха хэрэг тухай тусхай управленинүүдэй мэдэлдэ үгтэнхэй, Тиихэдэ 5645 километр утатай республиканска, областной болон нютагай удха шанартай харгынуудые харууһалалгын, заһабарилгын түлөө автомобильна харгынуудые бариха ба ашаглаха Буряадай үйлэдбэриин управлени харюусалгатай. Үлэгшэ 8186 километр утатай харгынуудынь ажахы доторой болон албан зургаанай гэхэ гү, али «Забайкаллес» нэгэдэлэй (5044 км), Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын (3142 км.) мэдэлэй гэжэ тоологдодог.

Республика доторнай хатуу хушалтатай 5218 км. һалаа харгынууд бии. Тэрэ тоодо 2200 гаран километрынь асфальтобетон ба хайра хушалтатай юм. Имагтал гансахан Бурятавтодор управлени 1981—1982 онуудай туршада 158 км. утатай хатуу хушалтатай харгы ашаглалгада үгөө. Хатуу хушалтатай харгын хэмжээн ажал хүдэлмэриимнай үрэ дүнгэй гол сэгнэлтэнь болодог гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ талаараа манай республика Россиин Федерации доторoo 25-дахи һуури эзэлдэг.

Эрхүү—Улаан-Үдэ гэһэн 635 км. утатай автомобильна харгы ниитэ гүрэнэй удха шанартай гэжэ дээрэ заагаа һэмди. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэл соо энэ харгын управлени 20,2 миллион түхэриг ашаглажа шадаа. Управлениин харьяата эмхи зургаанууд байгшашье ондо муу бэшээр ажаллажа, дүрбэ һарынгаа түсэбые бүхы үрэ дүнгүүдээрнь үлүүлэнхэй.

Автомобильна харгы бариха ба ашаглаха Буряадай үйлэдбэриин управлениин харьяата 6545 км. утатай замай 1731 километрынь республиканска, 1472 километрынь областной, 2442 километрынь нютагай удха шанартай. Харгы барилгын 2 управлени, харгы заһабарилга-барилгын 7 управлени, заһабарилга-барилгын 11 участок бэелүүлдэг юм.

Үнгэрһэн хоёр табан жэлэй, мүн һүүлшын хоёр жэлэй туршада Бурятавтодор управлени 94,3 миллион түхэриг ашаглажа, түсэбэй ёһоор 937 километр харгы бариха ба шэнэлэн һэльбэхэ аад, тэрэнээ 944 километртэ хүргэжэ шадаа. Тиин Покровко-Шергино гэһэн автомобильна харгы шэнээр баригдаа, Капитанка, Ехэ ба Бага Хайсаг, дабаануудай оршондохи 30 км. утатай харгын участок шэнэлэгдээ, тиихэдэ хуушанай Баргажанай тракт заһабарилагдажа, харгынь Турунтаево, Халзаново, Карымское, Нестерово, Гурулево, Максимиха һууринуудые тойрон алгасадаг болоо. Хойто-Байгалай райондо Северобайкальск-Кичера гэһэн түмэр замые зубшаһан 40 км. утатай харгы шэнэлэн һэльбэгдээ. Романовка—Багдарин гэһэн харгын барилга түгэсхэгдөө.

Районуудай түбүүдые республикын ниислэл Улаан-Үдэтэй, мүн колхоз, совхозуудай түб һууринуудые районуудай түбүүдтэй хатуу хушалтатай харгыгаар холбохо гээшэ тон ехэ удха шанартай. Мүнөө дээрээ районуудай 19 түбэй оройдоол гурбанинь — Хурамхаан, Северобайкальск, Орлик — ниислэл Улаан-Үдэтэеэ хатуу хушалтатай харгыгаар холбоогүй байһаар. Тиихэдэ 120 колхоз, совхоз районуудайнгаа түбтэй хатуу хушалтатай харгыгаар харилсажа байдаг. Энэ асуудал Прибайкалиин, Улаан-Үдын, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Түнхэнэй районуудта сүм шиидхэгдэнхэй.

Республика доторхи хамтын хэрэглэмжын һалаа харгынуудые һайжаруулһанай, болбосон түхэлтэй болгоһоной ашаар автомобильна транспортын найдамтайгааршье, аюулгүйгөөршье ябаха арга хангагдаа, хабар-намарай үедэ харгын муугаа боложо харилсаа холбооной таһалдаг ушар гол түлэб усадхагдаа. Гэхэтэй хамта, зарим харгыда модон хүүргэнүүдэй олонһоо боложо, ехэ ашаатай машинанууд һаатана. 1971—1980 онуудай хугасаа соо саг үргэлжын хэрэглэмжын хүүргэнүүдэй хэмжээн 1727 погонно метрһээ 4417 погонно метртэ хүргэгдөө юм.

Үйлэдбэриингөө баазые хүгжөөхэ талаар Бурятавтодор управлени яһала ехэ хүдэлмэри хээ. Тиин дүн хамта 200 машинын байха 19 гараж, 150 условно заһабарилга хэхэ 3 заһабарилгын-механическа мастерской, 400 тонно багтаамжатай битум хадаглаха 4 склад, Бэшүүртэ, Бургалтайда, Кикэдэ, Максимихида, Хурамхаанда ба Улаан-Үдэдэ асфальтбетон хүдхаха 6 түхеэрэлгэ хабсаргагдан ашаглагдаа. Мүн 27,3 мянган дүрбэлжэн метр юрэнхы талмайтай гэр байранууд баригдаа. Эдэ жэлнүүдтэ бааза хүгжөөхэ хэрэгтэ 6,8 миллион түхэриг гаргашалагдаа.

Бурятавтодорой харьяата эмхинүүдтэ бригадна подряд нэбтэрүүлэгдэжэ байнхай. Тиин байгша ондо бригадна подрядай 3950 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүд бэелүүлэгдэхэ хараатай юм.

Республика дотор автомобильна харгынуудые бариха, заһабарилха хэрэгтэ уралан нарижуулагшад горитой хубитаяа оруулна. 1972—1982 онуудай туршада 446 уралан нарижуулхы дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 872 мянган түхэриг алмагдаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгожо, хамһабариин ажахынуудые хүгжөөхэ хэрэг түсэблэгдэнэ. Шулуутын станци шадар 100 гахай харууһалха фермэ ашаглагдаа. Тиихэдэ Бэшүүрэй райондо гахайн фермэ, Баргажанда эртын овощ ургуулха теплицэ баригдажа эхилэнхэй. Мүн лэ Бэшүүртэ 100 бүлэ зүгын хотон эмхидхэгдээ.

Бурятавтодорой, Эрхүү—Улаан-Үдэ гэжэ харгын управлениин эмхинүүдэй ехэнхи коллективүүд ажал хүдэлмэриеэ шадамараар эмхидхэжэ, урдаа табиһан зорилгонуудаа яһала амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Тэдэнэй тоодо Загарайн, Хяагтын, Улаан-Үдын ДРСУ-нууд, Мухар-Шэбэрэй ба Кабанскын харгы заһабарилгын участогууд ороно.

Эдэ эмхинүүдтэ габшагай ажалай жэшээ харуулдаг үйлэдбэриин түрүүшүүл угаа олон гээд тэмдэглэлтэй. Тэдэнэй дундаһаа № 1 ДСУ-гай Арадуудай хани барисаанай орденто жолоошон Д. С. Шигеев, тэрэл ДСУ-гай Ажалай Алдар Солын II ба III шатын орденто жолоошон М. Н. Полянский, Мухар-Шэбэрэй ДРСУ-гай «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто начальник П. М. Варфоломеев, Прибайкалиин ДРСУ-гай Ажалай Алдар Солын орденто автогрейдерист В. П. Бурдуковский гэгшэдые эндэ нэрлэлтэй.

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛХЭ

Байгша ондо республикын колхоз, совхозуудай таряашад бүхыдөө 739.411 гектарта **ороoһото, тэжээлэй болон бусад ургамалнуудые** тарихаар хараална. Мүнөө, майн 30-най мэдээгээр, дүн хамта 524.205 гектарта элдэб ургамалнууд таригдаа гэхэ гү, али түсэбтэ даабари 71 процент дүүргэгдэбэ. Энэмнай, нёдондонойхидо орходоо, 31063 гектараар ехэ болоно. Хяагтын, Хориин, Хурамхаанай районуудай хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэриин түсэбые 85—90 процентдэ хүргөөд байхадань, Яруунын районой колхоз, совхозууд даабаряа оройдоол 43 процент бэелүүлээ.

Буряадай Статистическэ управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор, **ороoһото** болон **ороoһото-бобово** ургамалнуудые тариха түсэб 87 процент, **шэниисэ** — 112, **ешмээн** — 81, **хара тарян** — 123, **обёос** —71, **горох** — 64, **гэршүүхэ** — 46, **кукуруза** — 57, **олон жэлэй ногоон** —16, **зелёнко** — 16, **тэжээлэй корнеплод** — 33 процент дүүргэгдэв. Харин Хурамхаанай, Түнхэнэй, Прибайкалиин районуудай ажахынууд шэниисэ тариха түсэбөө, Яруунын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй районуудай колхоз, совхозууд хара тариха даабариия дүүргэжэ шадаагүй.

Ешмээн тариха талаар Зэдын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хориин районууд бэшэнһээ онсо шалгарна. Обёос тарилгаар Прибайкалиин район түсэбтэ даабаряа үлүүлэнхэй. Тусхайлбал, эдэнэр 1740 гектарта энэ культурые тариха һаа, тэрэнээ 2115 гектарта хүргөө гэхэ гү, али уялгаяа 122 процент болгожо шадаа.

Горох, гэршүүхэ, олон жэлэй ногоо, зелёнко, тэжээлэй корнеплод болон силостэ ородог бусад ургамалнуудые тарилга эдэ үдэрнүүдтэ мүн лэ эршэдэнхэй. Республика дотор 19047 гектарта горох таригдаха аад, һүүлэй мэдээгээр, 12225 гектарта хүргэгдэһэн байна. Кабанскын районойхид горох тариха хүдэлмэреэ эршэтэйгээр ябуулжа, хараалагдаһан түсэбөө үлүүлээ. Баргажанай, Хориин районууд гэршүүхэ тариха даабаряа дүүргэжэ амжаа.

Байгша ондо республика дотор дүн хамта 15468 гектарта **хартаабха таригдаха** һаа, мүнөө тэрэнэй 87 процентнь һуулгагдаа. Гансал Хориин районой хартаабхашад агротехническэ богони болзорто энэ хүдэлмэреэ ябуулжа, түсэбөө дүүргэһэн байна. Мүн **огородой** эдеэн 2383 гектарта таригдаха байбал, тэрэнэй 24 процентнь хүрьһэндэ һуулгагдаа. Тэжээлэй корнеплод олонхи районуудта һаял таригдажа эхилэнхэй.

Мүнөө үедэ республикын ажахы бүхэндэ эгээл харюусалгатай—ороoһото болон тэжээлэй ургамалнуудые, овощ тариха һүүлшын шата ороод байна. Тиимэһээ колхоз, совхозууд, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинууд эдэ үдэрнүүдтэ үнэтэ сагаа гээнгүйгөөр ерэхэ ургасын бата найдамтай үндэһэ һуури табиха хүдэлмэреэ эршэтэйгээр ябуулха хэрэгтэ бүхы һанал бодолоо, арга боломжоёо зорюулха болоно.

М. КОЙВИСТО—УКРАИНАДА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Совет правительствын уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байһан Финляндиин Республикын Президент М. Койвисто Киев ошохоёо июниин 8-да Москваһаа мордобо.

Мордохынь урда тээхэнэ Кремльдэ, Финляндиин ба СССР-эй Гүрэнэй тугуудай намилзуулагдаһан Кремлиин Ехэ ордоной урдахи талмай дээрэ, хүндэтэ айлшаниие үдэшэлгын ёһолол болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ю. В. Андропов Финляндиин Республикын Президенттэй халуунаар хахасаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-ий гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, мүн Президенттэй хамта Советскэ Союзда ерэһэн Финляндиин гүрэнэй ажал ябуулагшад энэ ёһолол до хабаадаһан байгаа.

Кортеж аэродром тээшэ дабшаба.

Н. А. Тихонов, А. А. Громыко, В. В. Кузнецов болон бусад тусхай тушаалтад Внуковска аэродром дээрэ Финляндиин Республикын Президентые үдэшөө. Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэд Президентые үдэшэхээ ерэһэн байна.

Аэродром дээрэ — хани барисаата хоёр ороной гүрэнэй тугууд. Хүндэлэлэй харуул жагсаагдаба. Финляндиин ба Советскэ Союзай Гүрэнэй гимнүүдые оркестр гүйсэдхөө.

Н. А. Тихонов, М. Койвисто совет сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур ябажа мэндэшэлэлдээ. Үдэшэлгын баяр ёһолол хүндэлэлэй харуулай һүр жабхаланта маршаар түгэсэбэ.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий болон республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд Киевэй аэропорт дээрэ М. Койвистые угтаба.

* * *

Энэл үдэр В. В. Щербицкий болон республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд М. Койвистотой уулзажа, хөөрэлдэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ю. В. Андропов болон бусад совет хүтэлбэрилэгшэдэй М. Койвистотой Москвада хэһэн хөөрэлдөөнүүд Советскэ Союзай ба Финляндиин хани хүршэ ёһоной харилсаае, хани барисаае саашадань хүгжөөхын, Европодо эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал хангахын тула шухала удха шанартай байна гэжэ хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглэгдээ. Хани барисаан, харилсаа холбоон ба нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай 1948 оной договорой болзорые 20 жэлээр һунааха тухай СССР-эй болон Финляндиин хоорондохи протоколдо гар табилгаар сэдьхэлээ ханажа байһанаа тэдэнэр мэдүүлээ.

* * *

М. Койвисто Танигдаагүй сэрэгшын хүүр дээрэ венок табиба.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

АРЮУН ХАРГЫ ЗАМУУД—

Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ ДСУ-1-нэй бульдозерой машинист А. А. Крылов, Прибайкалиин ДРСУ-гай үйлэдбэриин таһагай начальник А. М. Добрынина, ДРСУ-3-най автогрейдерэй машинист А. И. Зарубин, ДРСУ-2-ой жолоошон В. Н. Кишаев болон бусад олон нүхэд хүртэнхэй.

Хүүргэнүүдые бариха, модон хүүргэнүүдые түмэр-бетон болон булад-түмэр-бетон удаан ашаглагдаха хүүргэнүүдээр һэльбэхэ талаар ехэ хүдэлмэри һүүлэй үедэ хэгдээ. Тэрэнэй ашаар автомобильна харгынуудые ашаглаха хэрэг нилээд дээшэлээ.

Эрхүү—Улаан-Үдэ гэжэ автомобильна харгы дээрэ юһэдэхи ба арбадахи табан жэлнүүдэй туршада 730 метр утатай 41 хүүргэ баригдаа. Байгша ондо Сэлэнгэ мүрэн дээрэ 593 погонно метр утатай тон ехэ хүүргын барилгын хүдэлмэринүүд түгэсхэгдэхөөр хараалагдана. Барилгын хүдэлмэринүүдые эндэ урагшатай һайнаар ябуулһанайнь ашаар тус хүүргэ республикын ойн баярай үдэр хүрэтэр ашаглалгада тушаагдаха юм.

Буряад оронoймнай харгынууд дээрэ дүн хамта 3287 погонно метр утатай 24 томо, тэрэ тоодо 1267 погонно метр 8 түмэр-бетон болон булад-түмэр-бетон хүүргэнүүд баригдаа. Тэдэнэй тоодо Ехэ ба Бага Амалад голнууд дээрэ баригдаһан саг үргэлжын хоёр хүүргэ ороно. Мүнөө Баунтын район Улаан-Үдэ ба Шэтэ хотонуудтай автомобильна харгыгаар холбоотой болонхой. Мүн Турка ба Баргажан голнууд дээрэ шэнэ хүүргэнүүд ашаглагдаа. Гадна Бэшүүрэй районнохи Хёлго, Түнхэндэхи Эрхүү мүрэнүүд дээгүүр дамжуур хүүргэнүүд баригдаа.

Хүүргэ барилгын 9-дэхи трестын хүүргэ барилгын 34-дэхи отрядай коллектив нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэнэ гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Энэл отряд ерэхэ жэлдэ Улаан-Үдэ шадар Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр гараһан шэнэ хүүргэ барижа эхилхэнь.

Гэхэтэй хамта, заһабарилагдахаар болоһон хүүргэнүүд республика доторнай үшөөл олон. Инсэнгэ ба Романовка һууринууд шадархи Хоолой горхон дээрэхи модон хүүргэ муудаһаар үнинэй. Тиихэдэ Баргажан гол дээрэхи Һахалиин, Бэшүүрэй районнохи Буй голой, Хоринин районнохи Худанай хүүргэнүүдые заһабарилха гү, али шэнэлхэ саг тулажа ерээ. Хүүргэнүүдэй барилгые хурдадхаха зорилгоор «Бурятавтодор» 1978 ондо тусхай хүүргэ барилгын участок байгуулһан юм.

«Бурятавтодор» управлени һүүлэй жэлнүүдтэ түмэр-бетон 20 томо хүүргэ барижа ашаглалгада үгөө. 3 тиимэ хүүргэ баригдажа байнхай. Гэбэшье, өөрын мэдэлэй хүүргэ барилгын баазагүй дээрэһээ энэ участок урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлжэ арайл биранагүй.

Энээнтэй дашарамдуулан, тохёолдоод байһан ушар байдалан шалтагааниие усадхаха, хүүргэ барилгые үргэдхэхэ гуилтагүйгөөр РСФСР-эй Автомобильна харгын министерствэдэ республикын Министрнүүдэй Совет хандаһан байна. Мүн 2,5—3 миллион түхэригэй подрядна хүдэлмэри бүтээхэ хүүргэ барилгын участогые шухала хэрэгтэй машина, механизм болон түхеэрэлгэнүүдээр хангаха асуудалаар СССР-эй Транспортна барилгын министерствэтэй хэлсээн хэгдэжэ эхилэнхэй.

Хэрбээ Бурятавтодор, Эрхүү—Улаан-Үдэ болон Красноярск—Эрхүү гэһэн харгын управленинүүдэй, арадай депутадуудай районно Соведүүдэй зарим гүйсэдкомуудай авто-харгын ажахынуудта хабаатай асуудалнуудые саг болзор сооһь бүтэмжэтэй тээшэнь шиидхэдэг haань, республикымнай автомобильна харгынуудые бариха, заһабарилха болон харууһалха хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд бүришье һайн байха һэн. Гэхэтэй хамта, заһабарилхаар болоһон, харууһа муутай харгынууд үшөөл бии зандаа. Энэ талаар Прибайкалиин болон Яруунын районуудые анхармаар. Үнэхөөрөөшье, хабар-намарай сагта автомашинаар ябажа гарахын аргагүй харгын участогууд илангаяа Яруунын районнодо олон ушардаг. Газар дайдаараа айхабтар ехэ хэмжээтэй энэ нютагай дэбисхэр дээгүүр тон шухала удха шанартай Шэтын тракт ба холын хойто Баунтын район ошоһон харгы зурын гарадаг. Зүгөөр эдэ замаар ашаа зөөлгын хэмжээнэй жэлһээ жэлдэ ургажа байдагшье лэ haa, харгынууд мүнөө үеын эрилтэдэ яһалбэ харюусанагүй.

Ниитэ гүрэнэй удха шанартай Улаан-Үдэ—Хяагта гэһэн хушаанай харгын мүнөө үеын байдал һанаһанай хүрэнэгүй. Тус замай түлөө сэхэ харюусалгатай Эрхүү—Улаан-Үдэ гэһэн харгын управлени олохон участогуудтань капитальна заһабарилга хэхэ хэрэгтэй. Харгын барилгын нэгэ ... гурим годируу участогуудые хэлхэ хүдэлмэрилэгшэдэй гүй байһаар.

Түнхэнэй район доторхи автомобильна харгынууд, илангаяа Загта-Аршаан гэһэн участок илангаяа бирагүй байдалтай. Аршаан курортын үргэдхэгдэжэ байһые хараадаа абаха болоо haa. ойрын жэлнүүдтэ хүн зониие, мүн ашаа зөөлгын хэмжээн эрид дээшэлхэ байна бшуу.

Хэжэнгын, Захааминай, Зэдын болон бусад районуудта зарим авто-харгынууд мүнөө үе сагай эрилтэдэ харюусажа шадахагүй зандаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Харгын харууһанай дутуу дундатай байһанһаа уламжалан, гэнэ усал, аваринууд болодог гээшэ. Жэшээлхэдэ, 1982 ондо автохаргын албанай гэмээр 4 гэнэ усал һүжэржэ, нэгэ хүн ухэһэн байна. Байгша оной 5 һарын туршада 2 гэнэ усал тохёолдоо.

Автомобильна харгын муугай шалтагаанһаа боложо, 16 маршрудаар автобусууд ябахаяа болёод байна. Илангаяа Зэдын, Хэжэнгын, Улаан-Үдын районуудта ниимэ байдал олоор үзэгдэнэ. Тиихэдэ район доторой 11 маршрут баһал хаагданхай. Жэшээлхэдэ, ганса Баргажанай районнодо дүрбэн маршрудаар автобусууд ябанагүй.

Харгы бариха, шэнэлэн һэльбэхэ, харууһалха талаар «Бурятавтодор» управлениин (хүтэлбэрилэгшэдынь нүхэд Гринчишин Крохичев) эмхинүүд ехэнхи ушарта урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлнэгүй гэжэ шүүмжэлэлтэй. Энэ управленидэ харгын техникэ, механизмууд ёһотоор ашаглагданагүй, ажалай эмхидхэл һайжаруулгада анхарал хандуулагданагүй, бригадна подряд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэг тоогдоногүй.

Автомобильна харгынуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар республика доторнай оодтэй юумэн хэгдэнэгүй. Харгынууд техническэ эрилтэдэ таарамаар баригданагүй. Кюветүүд сооһь удхэн бог үбһэнэй ургахада, тэрэниие сэбэрлэхэ гурим сахигданагүй. Харгын хажуугаар модо тариха хэрэгтэ жэл бүри ехэ мүнгэ гаргашалагдаад, тарималнуудынь харууһа багатайһаа үхэжэ, ...лаа хосоршодог.

Автомобильна харгынуудай оршондо амаралтын талмайнууд үгы шахуу. Павильонуудые бариха хэрэг анхарагданагүй. Хуушан павильонуудынь харууһа багатайһаа боложо һандарна.

Авто-харгын албанай хүдэлмэрилэгшэд, арадай депутадуудай нютагай Соведүүд эдэ асуудалнуудые хиналта дороо дары абаха зэргэтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай ниислэлэй үйлсэ, талмайнуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Улаан-Үдын доторой харгы 206 километр утатай, тэрэнэй 172 километрынь шанаржуулагдаһан хушалтатай. Арбадахи табан жэлэй туршада хото доторхи харгы барилгада ба тэдэниие шэнэлэн һэльбэлгэдэ 2,5 миллион түхэриг, тиихэдэ байгша табан жэл соо 700 мянган түхэриг гаргашалагдаа юм.

Гэбэшье харгынуудые барилгын ба заһабарилан һайжаруулгын хүдэлмэриин байдал хото городуудые барилгын мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ хүрэнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Улаан-Үдэ городой 35 километр ута харгы асфальтаар хушагдаагүй байна. Мелькомбинадһаа эхилээд Загарайн район руу шэглэһэн харгы, тэрэшэлэн Стрелкэһээ авиазавод хүрэтэрхи харгы олон жэлэй туршада заһабарилагданагүй. Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдком болон республикын гэр-байрын-коммунальна ажахын министерство городой харгынуудые һайнаар бариха, харгы барилга-заһабарилгын организацинуудай материальна үндэһэ һуурииие бэхижүүлхэ, тэдэниие оньһон түхеэрэлгэнүүдээр, автотранспортаар, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдөөр хангаха талаар зохихо хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Республикымнай ниислэл хотын гол харгынууд жэшээтэ һайн байха ёһотой бшуу. Городой авто-харгынуудые барилгада, тэдэниие заһабарилгада промышленна предприятинуудые эдэбхитэйгээр хабаадуулха шухала.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа): Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд— Бэшүүрэй районой Бодойгуудай совхозой үхэршэн Ц-Д. С. Бадмажапова, Далахайн совхозой (Захаамин) үхэршэн О. Б. Мархаева, «Дружба» колхозой (Бэшүүр) һаалишан Н. Н. Синицына, «Ильинкинский» совхозой (Прибайкали) һаалишан В. Ф. Молокова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1959 оной апрелиин 7-до баталан абаһан Указтай зохилдуулан, предприятинууд, организацинууд, колхоз, совхозуудай мүнгэн зөөри, материально-техническэ нөөсэнүүд урдынхидаал адли нютаг нютагуудай харгынуудые барилгада, заһабарилгада зорюулагдана. Харгы барилгын хүдэлмэридэ тэдэнэй гаргашалдаг мүнгэн мүнөө бүхы гаргашын 50 процентһээ дээшэ болобо. 1962—1982 онуудта тэдэнэй мүнгөөр автомобилиин 1072 километр ута харгы, түмэр-бетон гурбан томо хүүргэ, дунда ба бага хэмжүүрэй олон хүүргэнүүд ашаглалгада оруулагдаа. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эндэ дурдагдаһан Указтай зохилдуулан, харгы баригшадай үйлэдбэриин бааза бэхижүүлэгдэнэ.

Хэрбээ тус Указаар 9-дэхи табан жэлдэ 40,4 миллион түхэриг ашаглагдаһан байбал, 10-дахи табан жэлдэ 62,7 миллион түхэриг 11-дэхи табан жэлэй хоёр жэлэй туршада 23,6 миллион түхэриг ашаглагдаба. «Главбурятстрой», Госкомсельхозтехникэ нэгэдэлнүүд, судна бүтээлгын завод болон бусад предприятинууд харгы-барилга, заһабарилгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Гэхэтэй хамта, зарим предприятинууд, организацинууд харгы барилгын, заһабарилгын хүдэлмэридэ хабаадаха даабаринуудаа муугаар дүүргэнэ. «Забайкаллес», «Бурмясопром» нэгэдэлнүүд. локомотив-вагон заһабарилгын завод, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхай, Гусиноозёрско ГРЭС-эй барилгын управлени, Гусиноозёрскын шахта болон бусад хэдэн томо предприятинууд энэ тоодо оролсоно. Тиихэдэ нилээд олон колхоз, совхозууд харгы заһабарилха түсэбүүдээ дүүргэнэгүй.

Харгынуудые бариха ба заһабарилха, тэдэниие ходо доо һайн байлгаха түсэбүүд арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй анхарал оролдолгоһоо ехэтэ дулдыдадаг гээшэ.

Автомобилиин харгынуудые бариха ба ашаглаха асуудалнуудта саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг нютагай Соведүүд республика доторнай олон юм. Жэшээ болгон, Бэшүүрэй районно Соведэй гүйсэдкомые нэрлэе. Бэшүүрэй район һүүлэй арбан жэлэй туршада харгынуудые бариха, заһабарилха түсэбүүдээ урагшатайгаар дүүргэнэ. Тус районой колхоз, совхозууд харгынуудые һайн шанартай байлгаха хэрэгтэ жэлһээ жэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Арадай депутадуудай Хяагтын районно Совет энэ талаар һайн дүнгүүдтэй. Тус район харгынуудые бариха, заһабарилха түсэбүүдээ жэл бүри дүүргэнэ. Тэрэшэлэн Улаан-Үдын, Ахын районууд харгы бариха, заһабарилха түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэнэ. Хойто-Байгалай районнодо һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Тус район байгша табан жэлэй хоёр жэлэй туршада 6,4 миллион түхэриг мүнгэ ашаглаа.

Зүгөөр автомобилиин бирагүйшэг харгынуудтай районууд үшөөл олон байһаар. Нэн түрүүн Түнхэнэй районые дурдахада болоно. Нютагай удха шанартай харгынууд эндэ тиимэшье ута гэхээр бэшэ юм. Тиигэбэшье, Түнхэнэй районно Соведэй гүйсэдком эдэ харгынуудаа зохид байлгахын түлөө оролдоногүй. Эндэ харгы барилга, заһабарилгын хүдэлмэриин 10-дахи табан жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй үлөө һэн. Үнгэрэгшэ хоёр жэлэй түсэб оройдоол 43,7 процент дүүргэгдээ. Түнхэнэй районой хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар өөрынгөө хүдэлмэриие шүүмжэлхы ёһоор сэгнэдэггүй байхын хажуугаар гэмэ зэмэтэйшүүлые ондоо тээһээ олохо гэжэ оролдодог юм.

Республикын Министрнүүдэй Совет 1982 оной апрель һарада Сэлэнгын болон Түнхэнэй районуудай харгы барилгын ба заһабарилгын хүдэлмэриин байдалые заседаниин дээрэ зүбшэн хэлсээ һэн. Тэдэ районно Соведэй гүйсэдкомууд шанга шүүмжэлэлдэ орожо, дутагдалнуудаа усадхахаар уялгалагдаһан байгаа. Хэрбээ Сэлэнгын районно энээнэй удаа эмхидхэлэй хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абаһан, түсэб дүүргэлтые һайжаруулһан байгаа haань, Түнхэнэй районно Соведэй гүйсэдком харгы заһабарилга һайжаруулха тушаа мүртэй юумэ хээгүй. Тэдэнэр байгша оной нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые оройдоо 15 процент дүүргэбэ.

Колхоз, совхозуудые, предприятинууд ба организацинуудые харгы барилгын ба заһабарилгын хүдэлмэридэ хабаадуулха талаар дутагдалнууд бусадшье районуудта бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй районой һалаа харгынууд яһала һайнаар заһабарилагдаһан байдаг. Гэбэшье тус районой ажахынууд харгынуудаа болбосон зохид байлгаха хэрэгтэ хабаадахын орондо мүнгэ түлөөд, һанаа амархан һуудаг.

Зэдын районой харгы барилгын хүдэлмэридэ олон дутагдал, алдуунууд гаргагдана.

Харгынуудые барилгын ба заһабарилгын хүдэлмэри саг үргэлжэ эрхилхэ, энэ хэрэгтэ колхоз, совхозууд, предприятинууд болон организацинуудые улам эдэбхитэйгээр хабаадуулха зорилго арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай урда табигдана гээшэ.

Харгын албанай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда гүрэнэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын, үйлэдбэридөө үндэр бүтээсэ туйлахын түлөө социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ саг үргэлжэ туһалха хэрэгтэй.

Харгы барилгын асуудалнууд районно Соведэй сессинүүд, гүйсэдкомуудай заседанинууд дээрэ, депутадуудай комиссинуудай заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байха ёһотой. Баригдажа байһан харгын объектнүүд дээрэ депутадуудай постнуудые байгуулжа, нютагай Соведүүдэй саг үргэлжын анхарал доро эдэ барилгануудые байлгаха шухала.

Харгынуудые һайжаруулха талаар бүхы хүдэлмэри автотранспортын хүдэлмэриһөө сэхэ дулдыдадаг гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, «Бурятавтодор» нэгэдэл жэлдээ дүрбэ миллион тонно ашаа зөөхэ түсэбтэй юм. Тэрэнэй нэгэ миллион тонно ашааниинь өөрын транспортаар, 500—600 мянган тоннонь колхоз, совхозуудай, предприятинууд болон организацинуудай транспортаар, 2,5 миллион тонноонь ниитын транспортаар зөөгдэдэг. Буряадай транспортна управлени харгы баригшадта жэлдээ 1300—1400 мянган тонно хэмжээнэй ашаа зөөнэ гэхэ гү, али түсэбтэ даабаринь дүүргэгдэнэгүй.

Буряадай транспортна управлени һүүлэй арбан хоёр жэл соо хоёр лэ дахин — 1975—1976 онуудта «Бурятавтодор» нэгэдэлдэ ашаа зөөхэ түсэбөө дүүргээ һэн. Бусад жэлнүүдтэ түсэб 65—85 процентһээ дээшэ гараагүй.

«Забайкаллес» нэгэдэлэй мэдэлдэ 5044 километр харгы бии, тэрэнэй 844 километрынь хатуу хушалтатай юм. Эдэ харгынуудаарнь гол түлэб модон зөөгдэнэ, мүн модо бэлэдхэгшэдэй пунктнууд бусад ехэ харгынуудтай нэгэдхэгдэдэг гээшэ. Зүгөөр тус нэгэдэл автомобилиин харгынуудые заһабарилха хүдэлмэридэ һулаар хабаадана.

Хүндэтэ депутадууд! Хүдөө нютагуудые социальна талаарнь хүгжөөхэ горитой ехэ хэмжээнүүдые хараалһан СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор харгынуудые түргэнөөр бариха, тиигэжэ хүдөө ажахын продукциин гээлтэ хоролтые доошолуулха, хүдөө нютагуудай экономико болон соёлые бүхы талаарнь хүгжөөхэ шухала гэжэ заагданхай гээд элидхэлшэ онсолбо.

Республикымнай харгын албанай хүдэлмэришэд зарим тэды хүдэлмэри ябуулна гэжэ дээрэ тэмдэглэгдэбэбди. Гэхэтэй хамта республикын хүдөө ажахын министерство ажахынууд хоорондын һалаа харгынуудые һайжаруулха талаар оролдолго гаргадаггүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүнөө тус министерство өөрын мэдэлэй нэгэшье километр харгы үгы юм. Колхозууд, совхозууд хоорондын харгынуудые бариха, заһабарилха хэрэгтэ олон жэлэй туршада нэгэшье түхэриг мүнгэн һомологдоогүй юм. Республикын хүдөө ажахын министерство 11-дэхи табан жэлдэ 4,2 миллион түхэриг ашаглахаар хараалаанхай. Гэбэшье энэ мүнгэнииинь нэгэшье ашаглагданагүй. Гэхэтэй хамта, «Бурятавтодор» нэгэдэлэй мэдээнүүдэй ёһоор, ажахынууд доторхи автомобильна харгынууд 3 мянган километрһээ үлүү болоно. Эдэ харгынуудыень колхоз, совхозуудай түб буусануудые отделенинүүдтэй, фермэнүүдтэй, гүүртэнүүдтэй, полевой станууднтай холбодог гээшэ. Эдэниие һайн байлгахын тула табан жэл бүридэ 7—9 миллион түхэриг гаргашалагдаха ёһотой. Ушар иимэһээ хүдөө ажахын министерствын хараалһан 4,2 миллион мүнгэн хаанашье хүрэхэгүй байна бшуу.

Республикымнай хүдөө ажахын министерство мүнөө дээрээ барилгын подрядна организаци байгуулха тушаа бодомжолногүй. Гэхэтэй хамта оронoймнай хэдэ хэдэн областьнууд ба хизаарнуудта тиимэ организацинуудые эмхидхэдэг дүй дүршэл бии юм.

Хүдөө нютагуудта зохид һайн харгынууд шухала хэрэгтэй. СССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй хамтын заседани дээрэ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой элидхэл дотор автомобилиин харгы барилгые үргэдхэхэ, һайжаруулха тухай онсолон тэмдэглэгдэһэн байна.

Заһабарилагдаһан дардам харгынуудай ашаар оньһон техникэ ба түлишэ алмагдана, поли болон фермэнүүдһээ нэмэлтэ продукци абтана. Энэмнай мүнөө дээрээ тон шухала асуудал юм. Энэ асуудалые зүбөөр шиидхэһэнэй ашаар Эдеэ хоолой программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ, колхоз, совхозуудай экономико саашадаа улам түргэнөөр хүгжөөгдэхэ байна.

1983—1990 онуудта автомобилиин 723 километр ута харгы республика доторнай баригдахаар хараалагдана. Энээнэй ашаар республиканска ба областной мэдэлэй нилээд ехэ хэмжээнэй һалаа харгынууд хатуу хушалтатай болохо юм. Ойрын жэлнүүдтэ Улаан-Үдэ — Хяагта, Улаан-Үдэ — Мухар-Шэбэр, Маандриг—Улаан-Үдэ гэһэн харгынууд шэнэдхэн заһабарилагдахаар хараалагдана.

Республикын 60 жэлэй ойн һайндэр болотор Вознесеновка һуурин шадар Сэлэнгэ мүрэнние хүндэлэн гараһан булад ба түмэр-бетоноор хэгдэһэн хүүргэ барижа дүүргэхэмнай. Тиихэдэ байгша оной дүүрэтэр Улаан-Үдын хажуу тээгүүр гараһан 20 километр харгы ашаглалгада оруулагдаха юм.

Баргажанай ба Шэтын трактнуудые шэнэдхэн заһабарилха талаар хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Захааминай районой Юхта хадын дабаанай харгы 1984 ондо баригдажа дүүрэхэ, тиихэдэ Бүргэ—Цахир гэһэн участогай Бүргын дабаан дээгүүр автомобилиин харгы татагдаха байна.

Харлан—Мөөрөөшэ, Үдын хүүргэ—Дээдэ Тайлса—Хоринск гэһэн харгы барилга дүүргэгдэхэ ёһотой. Тэрэшэлэн Улаан-Үдэ — Загарай — Хэжэнгэ — Хоринск гэһэн маршрудай харгынууд, тэрэшэлэн Хошуун-Үзүүр — Никольск ба Мухар-Шэбэр — Суулга гэһэн харгынууд шэнэдхэн заһабарилагдахаар түсэблэгдэнэ.

Удаадахи жэлнүүдтэ Аршаанай тракт дээрэ Эрхүү мүрэн дээгүүр, Подлопатки һуурин шадар, Хёлго мүрэн дээгүүр, Һахали һуурин шадар, Баргажан дээгүүр, Хоринск һуурин шадар, Худан дээгүүр, Ахын районнодо Аха мүрэн дээгүүр, Хойто-Байгалай районнодо Тыя, Холодная, Неручанда гэжэ голнууд дээгүүр түмэр-бетон хүүргэнүүд баригдахаар хараалагдана. Эдэ хүүргэнүүд СССР-эй Транспортна барилгын министерствэдэ дамжуулан үгтэхэ юм. Тиихэдэ бидэнэр өөрынгөө хүсөөр 2400 погонно метр утатай 80 хүүргэ барихабди, тэрэ тоодо Хулдат гэжэ һуурин шадар Зэдэ мүрэн дээгүүр хүүргэ табигдаха байна.

БАМ-дахи автомобилиин харгынуудые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой.

КПСС-эй обком болон республикын правительство Тазы—Уоян гэһэн автомобилиин харгы барилгые дүүргэхэ асуудал табижа, Баргажанай ба Хурамхаанай районуудые БАМ-ай һуурин тосхонуудтай нягтаар холбохо хүсэлэнтэй.

Эдэ бүхы хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудай ашаар республикын автомобилиин харгынуудай байдал нилээд һайжарха болоно.

Автомобилиин харгынуудые барилга ба ашаглалгые һайжаруулха талаар автохаргын албанай хүдэлмэрилэгшэдэй, арадай депутадуудай Соведүүдэй, колхоз, совхозуудай, предприятинууд ба организацинуудай урда ехэ зорилгонууд табяатай байна гэжэ онсолхо хэрэгтэй.

Эдэ зорилгонуудые дүүргэхын тула эдэбхи үүсхэл гаргаха, нөөсэ арга боломжонуудые элирүүлэн хэрэглэхэ, харгы барилгын участок бүридэ эмхитэй, гуримтай байха эрилтэ табигдана.

Нүхэд депутадууд! Республикын Верховно Соведэй энэ сессиин шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, харгы бариха талаар, тэдэнэй техническэ байдалые саашадань улам һайжаруулха талаар горитой хүдэлмэриин хэгдэхэ байһаниинь дамжаггүй. Энээнэй ашаар промышленность, хүдөө ажахын үйлэдбэри болон арадай ажахын бусад һалбаринууд хурдан түргэнөөр хүгжэхэ, тэрээнһээ уламжалан республикымнай экономико, соёлой хэмжээн дээшэлхэ, ажалшадаймнай ажабайдал улам һайжарха байна гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат В. П. Убеев түрүүлэн үгэ абажа, городоймнай экономическа болон социальна хүгжэлтэдэ харгы замай управленинүүдэй ажал хүдэлмэри ехэхэн үүргэ дүүргэдэг гэжэ тэмдэглэбэ. Һүүлэй табан жэлэй туршада городоймнай 18 километр харгы асфальтаар хушагдаа. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинһээ 14 үйлсэ заһабарилагдаһан байна. Смолиной, Балтахиновай, Коммунистическэ, Трубачеевэй, Свердловэй болон Каландарашвилиин нэрэмжэтэ үйлсэнүүд һүүлэй жэлнүүдтэ ехэтэ хубилагдажа, болбосон түхэлтэй болгогдоо. Эдэ үйлсэнүүдээр тротуарнууд хэгдэжэ, модод һуулгагдан ногоорууллагдаа. Сэлэнгэ, Үдэ мүрэнүүд дээгүүр хүүргэнүүд табигдаа.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе угтуулан Дээдэ-Онгостойгоор гарадаг Баргажанай трактые заһабарилха хүдэлмэри дүүрэхэ дүтэлэнхэй. Ойн баярай үдэр болотор Улаан-Үдымнай аэропорт баригдажа, ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Улаан-Үдэ—Хяагта — аэропорт гэһэн маршрудай тракт мүн лэ заһабарилагдажа эхилэнхэй. Мүн аллейнүүд, стадионууд оригдаха юм. Нарин сэмбэн комбинадһаа дүшэдэхи кварталнуудта хүрэтэр трамвайн лини татагдажа, ашаглалгада оруулагдахаяа байна. Тиихэдээ городой хүн зониие зөөлгэ 1,5 дахин ехэ болохо юм.

Гэбэшье автотранспортна предприятинуудай ажал хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үшөөл үзэгдэһөөр. Город соогуурнай татагдаһан 206 километр утатай харгын 83 процентнь асфальтаар хушагданхай. Харгы заһабарилгада жэл бүри 600—700 мянган түхэриг мүнгэн һомологдоно. Энэ хүдэлмэриие гол түлэб харгы барилга-заһабарилгын участогууд хэдэг гээшэ.

Байгша оной майн 23-най «Правда» газетын номерто толилогдоһон «Городой харгынууд» гэһэн статья дотор городой харгынуудые заһабарилха тухай асуудал табигдаһан байна. Харгы барилга-заһабарилгын участогуудые материальна болон техническэ талаар хангаха тухай, мүн лэ эндэ дурсагдана.

Хэрбээ Загарайн трактаар манай город орохо болоо haa, харгы муу, заһабарилагдаагүй байһые обеорон харахаар. Арадай депутадуудай сельскэ болон сомоной, районно Соведүүдтэй хамта городской Соведэй гүйсэдком харгы заһабарилгые саашадань һайжаруулхын түлөө оролдоно,— гээд нүхэр Убеев үгэеэ түгэсхэбэ.

КПСС-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь депутат С. Б. Жаргалов, районойнгоо ажахынуудай хоорондохи харгынуудай заһабарилагдаагүй ушарһаа үзэгдэдэг дутуу дутагдалнуудые тоолон, энэ ушарһаа ажахынуудынай ямар ехэ хохидолдо ороноб гэжэ тэмдэглээ.

Үнэхөөрөөшье, энэ районые абаад үзэхэдэ, орооһо таряа болон бусадшье ашаагаа ехэнхи ушарта автомашинаар зөөдэг байна. Жэлэй туршада энэ район 10 миллион 651 мянган тонно арадай ажахын ашаа зөөнэ. Тэдэнэйнгээ 96 процентые автомашинануудаар, харин бишыхан лэ хубиинь мөөртэй тракторнуудаар зөөнэ. Харгын һайнаар заһабарилагдаагүй ушарһаа гү, али харгытай холбоотой элдэб шалтагаанһаа боложо, харгын гэнэ усал тохёолдоно, мүн түлишэ ехээр гаргашалагдана.

Зэдын районой харгын барилга-заһабарилгын участок дүн хамта 383 километр утатай харгы хангадаг юм.

Байгша оной һүүл багаар Зэдэ гол дээгүүр дүрбэдэхи хүүргэ баригдажа эхилхээр хараалагдана. Энэ хүүргэ Торийн мориной заводой Хулдат гэжэ һуурин тушаа баригдаха. 1969—1973 онуудай туршада Зэдэ гол дээрэ гурбан хүүргэ баригдаһан юм.

Зэдын районой харьяата газар дээрэ автобусуудай долоон маршрут нээгдэнхэй. Эдэнэр хадаа Улаан-Үдэ — Улзар, Улаан-Үдэ — Инзагата—Дээдэ-Үшөөтэ, Закаменск—Бооцо, Закаменск—Армаг—Джида болон бусад. Гэбэшье эндэ нэгэ ехэ дутагдал ушаржа, пассажирнуудые зөөхэ хэрэгтэ haад болодог. Юуб гэхэдэ, автоуправлениин хүтэлбэрилэгшэд харгы муу, заһабарилагдаагүй гэһэн шалтаг барин эдэ маршрудыемнай хааха гэжэ оролдодог. Энэ ушар районоймнай ажалшадай дурые гутаана.

Эдэ харгынуудые һаяын сагта заһабарилха шухала гэжэ нүхэр Жаргалов тэмдэглээ.

Арадай депутадуудай Баргажанай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ К. М. Шурыгин, элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадан, өөрынгөө һанамжа, дурадхал оруулаа. КПСС-эй ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэг бодото дээрэнь шиидхэхын тула манай районой агропромышленна нэгэдэлнүүдэй коллективүүд шармайн ажаллана. Ниитын малай үбэлжэлгэ үнгэрһэн жэлнүүдэйхидэ орходоо амжалтатай һайнаар үнгэрөө. Районоймнай ажалшад гүрэндэ худалдаха продукциингаа шанар дээшэлүүлжэ шадаа. Гэбэшье манай районой эрхэ байдал автомобильна харгы гол үүргэ дүүргэдэг гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээл харгы замаа заһабарилан шэнэлхэ тон шухала. Харгы замһаа уламжалан, районоймнай ажабайдалай хүгжэлтэ дулдыдана гээшэ.

Арбадахи, мүн арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдэй туршада гансал манай районой харгы заһабарилгада 6 миллион 760 мянган түхэриг гаргашалагдаа. Харгы заһабарилгада гаргашалагдадаг мүнгэнэй тоо жэл ерэхэ бүри дээшэлнэ. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар районой колхоз, совхозууд, предприятинууд болон эмхинүүдтэ харгы барилга болон заһабарилгада 1 миллион 680 мянган түхэриг үгтөө. Тиигэжэ һүүлэй хоёр жэлэй туршада харгы заһабарилга 27,3 процентээр дээшэлээ.

КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь депутат К. Д. Лубсандоржиев үгэ хэлэхэдээ, арбадахи болон арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдэй туршада манай районой ажалшад харгы заһабарилгада анхаралаа ехээр хандуулна гэжэ тэмдэглээ. Районоймнай ажалшадай экономическа болон социальна хүгжэлтые саашадань улам һайнаар хүгжөөхын тула барилга-заһабарилгын ажал хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Һүүлэй жэлнүүдтэ район доторнай 69,7 километр шэнэ харгы баригдаа. Хүдэри болон Хяагта һууринуудта барилга ехээр хэгдэнэ. Сухэ гол дээрэ шэнэ хүүргэ баригданхай. Манай районой харьяата газар дээрэ дүн хамта 565 километр харгы оршоно. Мөөрөөшэ—Харлуун гэһэн маршрудаар шэнэ харгы баригдажа байнхай. Энэ харгын баригдажа дүүрэхэдэ районоймнай ажалшад хүршэ Бэшүүрэй болон Мухар-Шэбэрэй районуудай хүн зонтой нягта холбоотой болохо юм.

«Бурятавтодор» управлениин Хяагтын барилга-заһабарилгын участогай коллектив байгша оной табан һарын түсэбые 112 процент дүүргээ. Капитальна ремонт хэлгые 114 процент дүүргэжэ шадаа. Коллективэй ремонт хэлгые 114 процент дүүргэжэ шадаа. Коллективэй гэшүүд бригадна арга амжалтатайгаар нэбтэрүүлэн ажаллана. Энэ бригадынхид 1975 онһоо эхилэн комплексно аргаар ажалладаг юм. Гэбэшье районой барилга заһабарилгын управленичн ажал хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олон. Харгы замай муу дээрэһээ саг үргэлжэ али нэгэн маршрут хаагдана. Тиихэдэ Харанхын станци дээрэ автозаправочно станци байгуулха шухала, — гэжэ нүхэр Лубсандоржиев тэмдэглээ.

* * *

Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхозой мал адуулагша депутат Ц-Д. С. Бадмажапова трибунада гаража, түрэл ажахынгаа амжалтануудые дээрэ тогтобо. Байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбтэ даабариие ажахынь амжалтатай дүүргээ. Тэрэнь совхозой үнгэрһэн жэлдэ бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэжэ шадаһанһаань үндэһэтэй байгаа. 1982 ондо залуу малай сүүдхын дундуур шэгнүүр түсэбэй ёһоор, совхоз доторо 400 грамм хүрэхэ байһан haа, бодото дээрээ 500 грамм болоо. Толгой бүринь 322 центнер шэгнүүртэй 593 мал гүрэндэ тушаагдаа.

Нүхэр Бадмажапова иимэ баяртай мэдээсэлнүүдые хэлэхэ зуураа, ажахы болон район доторой бүхы хэрэгүүдэй һайн харгы замгүйгөөр түгэс шиидхэгдэжэ шадахагүй байһыень тэмдэглээ. Хүдөө нютагуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ авто-харгынуудай ехэ удха шанартай байһаниинь мэдээжэ гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Һүүлэй үедэ район доторнай 60 километр харгы хара хушалтатай болонхой байна. «Бэшүүр — Охин-Булаг» гэжэ харгы зам мүнөө асфальтаар хушагдажа эхилэнхэй. Районоймнай түбэй Коммунистическэ болон Калининай нэрэмжэтэ үйлсэнүүд байгша ондо заһабарилагдажа, һайн болгогдохо юм. Бэшүүр, Бага-Куналей, Охин гэжэ голнууд дээрэ хүүргэнүүд баригдахаар хараалагданхай.

Юһэдэхи табан жэлдэ районнодоо асфальто-бетонно заводтой боложо, яһалал амараа гээшэбди. Барилга, заһабарилгын асуудалнууд түргэн шиидхэгдэдэг болоо. Тиигэбэшье харгы замуудые заһабарилга олон дутуу дундатай гэхэ байнаб. Сулхара голһоо эхилээд, Заганай дабаан хүрэтэрхи харгы айхабтар муу байна. Тиихэдэ Буй гол дээрэхи хүүргын бодото байдал һанааемнай ехээр зобооно. «Бурятавтодор» управлениин тэрэниие һаяын сагта заһабарилха гэжэ түсэб соогоо оруулаагүй байһаниинь гэмшэлтэй байна. Тиимэһээ энэ асуудалые гараха жэлдэ заабол шиидхэхыень гуйнаб.

Районоймнай харгы замшадта 6 автогредер, 4 погрузчик хэрэгтэй байна. Хэрэгтэй техникээр тэдэниимнай хангаха асуудалые дээдын зургаанууд анхарха бэзэ гэжэ һанагдана.

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси

…АЖАХЫМНАЙ ХҮГЖЭЛТЫН НҮХЭСЭЛ

(эхэл. Эхиншнь 1-дэхи, 2-дохи шоурта).

[illegible] 15 километр холо газарта, ой соо оршодог юм. Тэндэ ошохо, [illegible] харгы hайжаруулха, [illegible] харгы ямар байдалтай [illegible] hананат даа? Тэрэ харгы [illegible] заhабарилха [illegible] олдоогүй байна.

Республикын харгы заhабарилгын тухай асуудалай сесси дээрэ табигдажа, [illegible] харуулха талаар бодото [illegible] абтаха [illegible] найдана гэжэ [illegible] хэлэбэ.

— Нютагай болон областной удха шанартай 238 километр утатай харгы манай [illegible] бии, — гэжэ [illegible] районнай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. П. Гатапов үгэ эхилбэ. — Тэдэ [illegible] 18,4 километр [illegible] хушалтаар [illegible]. Тиимэhээ [illegible] hайжаруулха асуудалые [illegible]. Манай хото, хүдөөгоолгодог [illegible] 1083-да хүрэнхэй. [illegible] хүнэй хубиин машина, мотоцикл [illegible]. Тиимэhээ харгы замууд манай районда ехээр муудаад, [illegible] шадахагүй байна. Харгы муухаа [illegible] олошорно. [illegible] автомобильна 46 авария болоон байна. [illegible]

[illegible] республикын хүдөө ажахын министр депутат В. У. Дарханов үгэ хэлэбэ.

[illegible] автомобильна харгы [illegible] бусад харгынууд айхабтар ехэ үүргэ дүүргэнэ. [illegible] агропромышленна комплексын [illegible] хүдөөгоо орохо үедэ харгыhаа уламжалhан шалтагаанууд байха ёhогүй, байшье, түргэн усадхагдаха ёhотой гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Депутат В. У. Дарханов саашадаа ажахы доторой холбооной hайн байхын шулуу тухай тоггобо. Харгы зам заhабарилгада hомологдоо мүнгэн зөөри тухай хэлэбэ. Тиигэжэ зуураа, ажахынууд хоорондын харгынуудые заhабарилха хэрэгые эрхилэлгэдэ материально-техническэ бааза ахирдана. Тэрэнэй хажуугаар «Бурятавтодорой» захил хэдэг эмхи зургаанууд [illegible] оройшье дүүргэдэггүй гэбэ. Гэхэ зуураа, автодороги [illegible]: «Тэдэнэр хүдэлмэрээ эхилхэдээ, хүдөө ажахын нуга сабшалан болон тариалангые хайрагүйгоор гэшхэжэ, [illegible] байха юм. Энэмнай газартаа ээзн бусаар хандалан хэрэг болоно. Юрэнхыдөө республика дотороо харгы зам заhабарилтада 8 миллион түхэриг hомолонхой. Тэдэ түхэригэй бодото эзэеэ олохо хэрэгтэй [illegible].

Депутат В. У. Дарханов саашадаа үргэлжэлүүлэн үгэ дотороо хүршэ областьнууд республикануудай түрүү дүй дүршэлые хэрэглэжэ, харгы зам барилгые эрхилхэ талаар түсгаар трест байгуулха тушаа тоотгоо.

Республикын холо ойрын колхоз, совхозуудые ниислэл хототой холбодог харгы замуудые бариха, заhабарилхын тула Хүдөө ажахын министерство мүнгэ зөөри гаргахагүй гэжэ министр найдулха зуураа, авто-харгынуудые hайжаруулха агропромышленна комплексынуудые байгуулгада айхабтар ехээр нүлөөлхэ байна гэжэ тэмдэглэбэ.

— Хойто-Байгалай районой харгы замайнь ута дүн хамта 700 километр болодог юм. Тэрэнэймнай 450 километрынь Байгал-Амурай түмэр замай технологическа хэрэглэмжын харгы гэжэ тоолоогдог,—гэжэ партиин Хойто-Байгалай райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат Н. И. Крючков үгэеэ эхилбэ.

— Тус райондо миил гурбан жэлэй саада тэ харгы заhабарилгын участок байгуулагдаhан намтартай. Тэрэнэй ашаар Байгал-Амарай түмэр зам шадарай харгы заhабарлан байна. Мүнөө үедэ эндэ «Тыя—Байкальское» гэжэ авто-харгы баригдана. Тэрэнэй 1984 ондо ашаглалгада оруулагдахада, «Победа» колхозой түб районой түбтэй холбогдохо, тэрэ нютагай социально-экономическа хүгжэлтэдэ нилээд ехэ хубилалта асарха болоно. Северобайкальск городто үнгэрhэн жэлдэ часай 100 тонно бүтээсэтэй асфальтобетонно завод ашаглалгада үгтөө hэн, тэрэнэй хүсөөр нилээд ехэ ажал хэгдээ, — гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

1982 ондо, райондо түсэбэй ёhoop, 1,6 миллион түхэриг ашаглагдаха аад, үйлдэрэ 2,7 миллион түхэриг ашаглагдаhан байна. Харин саашаа ондо ашаглагдаад байна 2,0 миллион түхэриг энэ жэлэй түсэбэй заатагүй дүүргэгдэхэ байна гэжэ хэлилнэ.

Райондо техникын талаар гомдол үгы гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Зүгөөр мүнгэ hомололго ехэ болгоогүй байгаа hаа, бүхы хүдэлмэримнай зогсожо магадгүй гэжэ депутат Н. И. Крючков хэлэбэ.

1980—1990 онууд хүрэтэр хараалhан түсэб эндэ абтанхай. Тэрэнэй ёhoop, ганса шэнэ харгынууд татагдаха бэшэ, мүн хуушаншье авто-харгынууд шэнэлэн хубилгагдаха, заhабарилагдаха ёhотой.

Байгша табан жэлэй дүүрэтэр Хойто-Байгалай райондо 65 километр харгы асфальтаар хушагдаха, 136 километр харгы шэнээр хубилгагдаха, түмэр зам шадар 19 километр ута зам татагдаха хараалагдана. Энэ хүдэлмэри мүнөө эхилэгдээд байна гэжэ депутат сессидэ мэдээсээ.

— Наlбаран хүгжэжэ байгаа ажабайдалай шухала нэгэ hалбари болохо авто-харгынууд районоймнай социально-экономическа хүгжэлтэдэ ехээхэр ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ, — КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь депутат В. Д. Таханов үгээ эхилбэ.

Харгы замай сетиин хүгжэлтэ хүдөө ажахын үйлдэбэрини болон хүн зоной hайдал сайдалаi найжаруулгатай нягта холбоотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ тэмдэглэгдэhэн байна.

Түнхэнэй районой дэбисхэр дээгүүр гүрэн түрын удха шанартай, СССР МНР хоерые холбоhон, мүн «Аршаан» курортдо, «Ниловэ пустыньда», «Хонгор уулада» амардаг 30 мянган хүн зониие зөөдэг харгынууд гарадаг ха юм. Эдэ бүхы харгынуудые «Красноярск—Эрхүү» гэжэ авто-харгын заhабарилтын 7-дохи управлени болон «Бурятавтодорой» Түнхэнэй ажахы хоорондын барилгын участок хоёр харууhалдаг юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй турша соо манай райондо 523 метр утатай, 2914 мянган түхэригэй сэнтэй 10 хүүргэ баригдаад байна. Харгы замай хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр дүн хамта 3820 мянган түхэригэй автомобильна харгы заhабарилагдаа. ДРСУ-гай бааза барилгада 240 мянган түхэриг hомологдонхой. Тэхэ зуура, энэ бааза бариха хүдэлмэри ехэ удаан ябуулагдана.

Элидхэл соо хэлэтдэhэнэй ёhoop, манай районой бүхы шахуу харгы замууд үнэхөөреөшье муу байдалтай тэжэ мэдэрхэ ёhотойбди,— гэжэ нүхэр Таханов тобшолол хэбэ. Эдэ бүгэдэнhөө уламжалан, харгыда үзэгдэдэг усал эндэ олон.

Үйлэдбэриин хэмжээн болон тэрэнике тааруулан байгуулха хэрэгтэ авто-харгы ехээр нүлөөлдэг. Түнхэнэй районой харгынуудаар үдэр бүри 100 лесовоз, 100-гаад полуприцеп болон элдэб түхэлэй транспорт үнгэрдэг.

«Красноярск — Эрхүү» гэжэ управлениин болон «Бурятавтодорой» зүгhөө Түнхэнэй райондо анхарал багаар хандуулна гэжэ сесси дээрэ тэмдэглэгдэхэ шухала гэжэ депутат В. Д. Таханов онсолбо. Район дотор асфальтобетонно заводой үгы дээрэhээ арбадахи, арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдэй турша соо миил 3 километр харгы асфальтаар хушагдаhан байна.

— Гэхэ зуура, КПСС-эй райкомой болон райсоведэй гүйсэдкомой зүгhөө мүнөө үедэ хэмжээнүүд абтахаар хараалагданхай. Сесси дээрэ үгэ хэлэхэ эрхэтэй хэрэглэгэн, зарим тэды дутуу дундануудые усадхаха хэрэгтэймнай туhалыт гэжэ дээшэл зургаануудые гуйлнаб, — гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. — Нэгэдэхеэр, Нилово пустыньда, Аршаанда, Хэнгэргэ дээгүүр хүүргэнүүдые бариха шухала. Хоёрдохёор, Тураны совхозой түб — Хойтогол хүртэр автобус ябуулдаг болохо хэрэгтэй.

«Бурятавтодорой» Түнхэнэй ДРСУ-да туhаламжа үзүүлхэ саг ерээ гэжэ депутат Таханов хэлэхэ зуураа, районой хүтэлбэринүүдэй [illegible] бүхы юумэ хэхэээр бэлэн байна гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ээлжэтэ сессиин найдуулнабди гэжэ тэмдэглэбэ.

— Байгша табан жэлэй хоёр жэлэй туршада 20 миллион түхэриг харгы барилгада ба заhабарилгада гаргашалаадби. Удаадахи гурбан жэлдэ 30 миллион түхэриг энэ хэрэгтэ гаргашалагдахаар хараалагдана, — гэжэ «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директор депутат В. Р. Ворожейкин үгээ эхилбэ.— Нэгэдэлэймнай олонхи предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харгы заhабарилгын асуудалнуудта зүбөөр, бодото байдалда мэдэжэ хандадагынь hайшаалтай,— гэжэ тэрэ саашань үгэеэ үргэлжэлүүлбэ.—Баргажанай, Хандагатайн, Хурамхаанай, Клюевскын болон бусад леспромхозууд модо зөөхэ харгынуудые хододоо hайнаар заhабариланхай байдаг. Кабанскын, Прибайкалиин районуудай он модоной ажахын предприятинууд мүн лэ энэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулна. Зүгөөр ой модоной промышленностиин предприятинуудта хатуу хушалтатай харгынууд ехэ бэшэ юм. Тэрэшэлэн олонхи леспромхозуудай модо бэлэдхэлэй участогуудhаа гол пунктнууд хүрэтэр hунадаг харгынууд болдог дошотой, ухаабануудтай ба яамануудтай байдаг гэжэ мэдэнэбди. Энэ шалтагаанhаа уламжалан, модо зөөдэг автомашинанууд ба бусадшье оньhон техникэ эбдэрнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолбо.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Баргажанай, Загарайн ба Хоринин районуудта модо зөөхэ хара хушалтатай харгынууд татагдаха байна. Тиихэдэ Хандагатайн леспромхоздо түмэр харгы барилга ойрын жэлнүүдтэ эхилхэ. Тэбэшье бусад олон ондоо хэмжээ ябуулгануудые хараалhанай ашаар, «Забайкаллес» нэгэдэлэй предприятинуудай харгынууд жэлhээ жэлдэ hайжарна гэжэ, тэрэ үгээ түгэсхэбэ.

«Бурятавтодор» управлениин начальник И. С. Гринчишин үгэ хэлэбэ.

— Элидхэл ба депутадуудай хэлэhэн үгэнүүд дотор харгы барилгада бии байгаа дутагдалнууд тон зүбөөр заагдаба. Эдэ шүүмжэлхы ажаглалтануудые хараадаа абажа, бидэнэр саашадаа ажал хүдэлмэрээ улам hайжаруулха ёhотойбди, — гэжэ тэрэ нэн түрүүн тэмдэглэбэ.

Управленидэ мэдэлтэй автомобилиин hалаа харгынуудай оройдоо 760 километрынь асфальтаар хушагданхай юм. Үлэгшэ 971 километр харгынуудта хатуу хушалта хэхын тула жэл бүри 122 километр харгы хара гү, али хатуу хушалтатай болгогдохо ёhотой. Тиихэдэ энээндэ жэл бүри 14—15 мянган тонно битум гаргашалагдаха ёhотой. Бидэнэр мүнөө жэлдэ оройдоо 6—7 мянган тонно битум абанабди.. Харгы барилгада энэ шухала материал үйлэдбэрилэн гаргалгые ехэ болгохо арга олохо шухала болоод байна.

Республикын харгынууд дээрэ 11772 погонно метр утатай модон хүүргэнүүд тоологдодог. Эдэ хүүргэнүүдые түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдээр hэлгэхэ хүдэлмэри мүртэй hайнаар ябуулагданагүй. Юундэб гэхэдэ, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые мүн лэ багаар үйлэдбэрилэн гарганабди. Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые бэлэдхэхэ завод бариха тухай асуудал РСФСР-эй Автомобильна харгын министерствын урда табиhaap үнихэн болообди. Тэрэ асуудал мүнөөшье болотор зүб тээшээ шиидхэгдэнэгүй гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэбэ.

Харгы барилга-заhабарилгын организацинуудые элдэб түхэлэй транспортаар муугаар хангадаг ушар ажал хүдэлмэридэ ехэ hаад ушаруулна. Автотранспортын управлениин автомашинанууд жэлдээ 2—2,5 миллион тонно ашаа зөөхэ ёhотой аад, 1—1,2 миллион тонно ашаа зөөнэ.

Харгынуудые барилгын организацинуудай техникэ заhабарилха запасной частьнууд дуталдана. Энэ талаар «Госкомсельхозтехника» нэгэдэл харгы заhабаридаг техникые запасной частьнуудаар тон муугаар хангана гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ. Республикын «Бурятавтодор» управлениин предприятинууд хамтын хүсөөр, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй туhаламжаар харгынуудые бариха, hайжаруулан заhабарилха арга боломжотой гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолбо.

Арадай депутадуудай Ахын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ц. Норбоев үгэ хэлэхэдээ, Ахын район Улаан-Үдэтэй, мүн бусадшье районуудтай автомобилиин харгыгүй ори ганса район болоно гэжэ зааба. Ахын районие эдеэ хоолоор ба эд бараагаар хангадаг агаарай транспорт саган уларилhаа уламжалан, мүртэй hайнаар ашаа зөөжэ шададаггүй.

Ушар инмэhээ КПСС-эй Ахын райком болон районно Соведэй гүйсэдком ойрын жэлнүүдтэ hууринуудые холбоhон ута харгы татаха зорилго үрдаа габинхай. Тус харгы барилгада хадалиг газарай онсо хүшэр эрхэ байдал ехэ бэрхэшээлнүүдые ушаруулна. Олон тоото хадын горхонууд дээгүүр хүүргэнүүдые табиха хэрэгтэй. Зарим hууринуудай хоорондо хүшэр участогууд бии. Хэдыхэн жэлэй урда тээ трассын хүшэр участогуудтань шулуун хабсагайнуудые тэhэлхэ хүдэлмэри ябуулагдаа hэн.

Ахын геологическа экспедициин бригада тус харгы гаргахын тула ехэ хүдэлмэри хэнэ. 1981—1982 онуудта энэ хэрэгтэ 3 колхоз, «Госкомсельхозтехникын» участок хабаадуулагдажа, 34 километр ута харгы татагдаа. Мүнөө дээрээ 165 километр ута харгын 139 километрынь бэлэн болгогдоо гэхэдэ болоно. Гэбэшье мүнөө дээрээ далайн нюруунhаа 2,5 мянган метр үндэртэ харгы татаха эгээн хүшэр участогынь үлөөд байна. Мүнөө тэндэ хэдэн хүсэтэ трактортай бригада эльгээгдэнхэй. Гэхэтэй хамта, Аха гол дээгүүр 45 метр ута хүүргэ, 27 метр утатай 3 хүүргэ, 12 бага хүүргэнүүд хадын багахан горхонууд дээгүүр табигдаха ёhотой. Эдэ бүхы ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэхэдэмнай, республикын Министрнүүдэй Совет, харгы барилгын организацинууд туhалха бэзэ гэжэ найдажа байhанаа үгэ хэлэгшэ элирхэйлбэ.

КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет «Ахын районой экономико болон соёлые 1981—1985 онуудта хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» 1981 ондо баталан абтаhан тогтоол соогоо Аха гол дээгүүр хүүргэ бариха тухай шиидхэбэри абтаа hэн. Мүнөө дээрээ энэ асуудал шиидхэгдээгүй зандаа байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Ушар инмэhээ тэрэ хүүргэ барихые «Бурятавтодор» управлениин 1984—1985 онуудай түсэбтэ оруулха шухала гэжэ тэрэ зааба.

Удаань Буряадай транспортна управлениин начальник В. Н. Инкеев үгэ хэлэбэ.

—Манай партп болон правительство автомобильна харгы хурдан түргэнөөр бариха, hайжаруулан заhабарилха асуудалда тон ехэ анхарал хандуулдаг, — гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. —Харгы барилгын ба заhабарилгын хүдэлмэридэ Буряадай транспортна управлени нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэдэг юм. Жэшээлхэдэ, 1981 ондо транспортна управлени 2250 мянган тонно ашаа Авто-харгын министерствын харгынуудта зөөжэ, тэрэ тоодо «Эрхүү—Улаан-Үдэ» гэhэн харгы дээрэ 950 мянган тонныи орондо 1008 мянган тонно ашаа шэрэhэн байна. «Бурятавтодор» управленидэ 1150 тонно ашаа зөөгөө гэхэ гү, али түсэб 90 процент дүүргэгдэhэн юм. Тиихэдэ 1982 ондо харгы барилгын ба заhабарилгын организацинуудта 1103 мянган тонно ашаа зөөгөө гэхэ гү, али түсэб 83 процент дүүргэгдээ.

«Бурятавтодорой» 1-дэхи ДСУ (начальнигынь Н. М. Шурыгин), Бэшүүрэй ДРСУ (начальнигынь Н. М. Кауров), Хориин ДРСУ (начальнигынь В. З. Ловцов), Баргажанай ДРСУ (начальнигынь И. И. Богатых) болон бусад организацинууд түсэбөө hайнаар дүүргэнэ. Гэхэтэй хамта, Захаамиинай, Прибайкалиин районой харгы заhабарилгын участогуудта түсэбэй дүүргэлтэ хангалтагүй.

«Эрхүү—Улаан-Үдэ» гэhэн харгын организацинууд байгша ондо муугаар ажаллана. Тэдэнэр 1-дэхи кварталай үедэ 500 мянган тонно ашаа зөөхэ аад, оройдоо 288 мянган тонно ашаа зөөгөө.

Республикымнай авто-харгынууд автотранспортын хүдэлмэрилэгшэдэй эрилтэдэ харюусана гэхын аргагүй. Муу харгынуудhаа уламжалан, автотранспортна элдэб усал болохогүйн тула жэл бүри дунда зэргээр 10 автобусон ябаха маршрут хоридог, хаадаг байнабди. Энэ баримтануудаа баталхын тула үгэ хэлэгшэ олон жэшээнүүдые дурдаба.

Авто-харгынуудай hайн байбал, автотранспортнигууд үндэр бүтээсэ туйлаха гэжэ мэдэнэбди. Ушар тиимэhээ авто-харгынуудые улам hайн болгохын түлөө бултадаа оролдохобди гэжэ үгэ хэлэгшэ сессидэ хабаадагшадые найдуулба.

— «Эрхүү—Улаан-Үдэ» гэhэн автомобильна харгын коллектив бүхы дээрээ 1000 шахуу километр утатай гүрэнэй удха шанартай харгын түлөө харюусалгатай юм. Тэрэнэй 635 километрынь манай республика соогуур гарадаг, — гэжэ «Эрхүү—Улаан-Үдэ» гэhэн автомобильна харгын управлениин начальник А. Ф. Герлецкий, үгэ хэлэхэдээ, тодорхойлбо.

Улаан-Үдэhөө Эрхүү хүрэтэр харгы барихадаа, манай коллектив ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэhэн юм. Мүнөө бидэнэр автопавильон, амаралтын талмайнуудые түхеэржэ, аюулгүйе сахиха талаар хэмжээнүүдые абажа байнабди гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Арбадахи табан жэлэй туршада авто-харгын материальна-техническэ үндэhэ hуури hайжаржа, асфальтобетонно завод баригдаа, битумэй баазанууд байгуулагдаа, гэр байранууд ба үйлэдбэриин объектнүүд бодхоогдоо.

Авто-харгын ажахынуудта 17 бригада бригадна подрядаар хүдэлнэ, 1981-82 онуудай туршада 3 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэhэн байна. Авто-харгын ажахынууд Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр шэнэ хүүргэ барижа байнхай. Тэрэ хүүргэ республикын 60 жэлэй ойн hайндэр болотор ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. Тиихэдэ Улаан-Үдэhээ Оронго хүрэтэрхи харгы 1984 ондо капитальнаар заhабарилха, харин Улаан-Үдэ—Хяагта гэhэн харгые 1986 онhоо шэнэдхэн заhабарилха түсэбтэйбди.

Харгынуудые хэрэглэдэг предприятинууд ба организацинууд тэдэнээ гамнахын, hайнаар ашаглахын түлөө тэмсэдэггүй гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ. ГАИ-тай органууд, нютагай Соведүүд энэ талаар горитой туhаламжа үзүүлнэгүй.

Авто-харгынуудые баридаг ба заhабаридаг ажахынууд оньhон техникэ ба автосамосвалнуудаар, грейдернүүдээр, запасной частьнуудаар муугаар хангагдана. Энэ асуудал зүб тээшээнь шиидхэхэ саг тулажа ерээ гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

РСФСР-эй Автомобильна харгын министерствын Главкын начальник И. Г. Будко сессиин хүдэлмэридэ хабаадажа, үгэ хэлэбэ.

Энээгээр сесси хүдэлмэрээ дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (баруун гарhаа): Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд — ВСЖД-гэй 7-дохи энерго участогай дежурна Н. К. Дьякова, Буряадай «Коммунэнергын» бригадир М. П. Нефедьев, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй инженер Д-Х. С. Ширапова, Буряадай НИИСХ-ын ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ А. Г. Дубровская.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХИЛЫН саанаhаа
ТАСС АПН.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

ДЕЛИ. Индиин премьер-министр, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй түрүүлэгшэ И. Ганди хани [illegible] албанай хэрэгээр эндэ ерэhэн Палестиные сүлөөлхэ эмхиин (ООП) гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Я. Арафаттай эндэ уулзаба. Хоёр хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо болоhон хөөрэлдөөнүүд хани барисаанай, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрhэн байна. И. Ганди болон Я. Арафат Дүтын Зүүн зүгтэ, тусхайлбал Ливандахи байдалые хаража үзөө.

ООП-ой хүтэлбэри доро Палестинын араб арадай тэмсэжэ байhан үнэн хэрэгые бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөн али бүхы талаhаань саг үргэлжэ дэмжэхэ юм гэжэ И. Ганди Я. Арафадые найдуулба.

ЭГЭЭН ШУХАЛА ЗОРИЛГО

Совет-финляндиин хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые, Кремль соо болоhон сайлалга дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ю. В. Андроповой болон Финляндиин Республикын Президент М. Койвистын хэлэhэн үгэнүүдые гадаадын олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд үргэнөөр зүбшэн хэлсэнэ. Уласхоорондын харилсаае шахардуу байдалые hуларуулгын замда тэхэрюулхэ, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар Хельсинкидэ болоhон ниитэ Европын зүблөөн дээрэ эхилэгдэhэн hайн үйлэ хэрэгүүдые үргэлжэлүүлхэ гээшэ гол зорилго болоно гэжэ Советскэ Союз, Финлянди тоолоно гээд хэблэл совет гадаадын политикын бүтэмжэтэй hайн, залан сэхэ байhые тэмдэглэн бэшэнэ. Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха гэhэн hанал бодолые бэелүүлгэдэ нүлөөлхэ уряатайгаар Ю. В. Андроповой найруулhан шэнэ эб найрамдалта үүсхэл ехэ удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Финляндиин Президентын хани ёhоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэлгын уласхоорондын шухала удха шанартай байhан тухайнь Кремль соо хэлэгдэhэн үгэнүүд элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ Финляндиин «Кансан уутисет» газетэ бэшэнэ. Хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд совет-финляндиин харилсаае буруугаар харуулхые hэдэдэг хүсэнүүдтэ шанга харюу болоно. Финляндиин хүндэтэ айлшанай ерээд байха үедэ Ю. В. Андропов Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулгада хабаатай шэнэ, тон шухала үүсхэл гаргаhан байна.

Финляндиин бусад газетэнүүд, тусхайлбал «Ууси Суоми», «Тиедонантая» газетэнүүд совет-финляндиин хөөрэлдөөнүүдые, уулзалгануудые үргэнөөр бэшэнэ.

Ядерна буу зэбсэггүй зоные Европын хойто хубида тогтоолгодо туhа нүлөө үзүүлхээр бэлэн байhан тухай СССР-эй мэдүүлгэ hонирхолтой байна гэжэ Даниин гадаадын хэрэгүүдэй министр У. Эллеман-Енсен хэлэбэ. Эдэ дурадхалнууд гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэхэ ёhотой гэжэ Даниин министр мэдүүлээ.

Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэгүй зоные байгуулха тухай дурадхалые Ю. В. Андропов эдэбхитэйгээр дэмжэбэ гэжэ Францын «Монд» газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ. Тиихэдэ Балтиин далайн оршон тойронхиие ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохо тухай асуудалые хабаатай бүхы талануудтай зүбшэн хэлсэхээр бэлэн байhан ушар түрүүшынхеэ мэдүүлэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэhэн үгэ Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хангаха гэhэн уряа мэтээр соностоно гэжэ «Сан-Францисско тохойн эхэнэрнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ». гэдэг эмхиин түрүүлэгшэ Э. Лоб мэдүүлбэ. Ядерна буу зэбсэгүүдые хурязха тухай асуудалнуудаар Советскэ Союзай хараа бодол эгээл hайн, таарамжатай байна. США-гай ниитын эмхинүүдэй үүсхэлээр Рейганэй захиргаанай бэелүүлжэ байhан ядерна буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээхэ гэhэн ушмар тэнэг политикада эсэргүү олоной хабаадалгатай жагсаалнууд, аяншалганууд ойрын долоон хоногой турша соо ороной 30 штадта үнгэргэгдэхэ юм.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ҺЭРГЭЭГДЭЭ

ЖЕНЕВЭ. Стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха ба хорооохо тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүд делегацинуудые хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгаар эндэ июниин 8-да hэргээгдэбэ.

АРГЕНТИНЫН КОМПАРТИИН АМЖАЛТА

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентинын Коммунис парти hунгалтада хабаадаха тусхай эрхэтэй болоо. Бусад хэдэн политическэ партинуудтай адли тэрэ байгша оной октябриин 30-да үнгэргэгдэхэеэ байhан бүгэдэ ниитын hунгалтада хуулита ёhoop хабаадаха эрхэ олобо.

Юридическэ засагаархидай шиидхэбэри дотор тэмдэглэгдэhэнэй ёhoop, КПА хадаа «өөрыгөө коммунис парти гэжэ нэрлэхэ тон ехэ эрхэтэй национальна парти болоно» гээд мэдэрэгдэбэ. «Компартиин устав, тэрэнэй политическэ ябуулганууд, хүсэндөө байhан хуулида зохилдохо гол ёhонуудай деклараци» тэрээн дотор мэдэрэгдэнэ.

Тиигэжэ hунгалтада тусхай эрхэтэйгээр хабаадахын тула шухала хэрэгтэй, наада захань, 36 мянганhаа үсөөн бэшэ гар табилга hүүлэй hаранuудта суглуулагдаhан байгаа. Энэ ажал ябуулгань компартиин тала баригшадай амжалтаар дүүрээ. Эсэстээ КПА 100 мянга гаран хүнэй гар табилга суглуулhан байна. Эмхидхэгдэн байгуулагдаhанhаа хойшо 65 жэлэй турша соо тэрэ Аргентинын политическэ партиин эрхэдэ тусхайтаар хүртэhэн байха юм.

МАДРИД. Научна коммунизмын үндэhэ hууриие табигшын наhа барahаар 100 жэлдэ зорюулагдаhан «Карл Марксын ажабайдал, ажал ябуулга, үе саг» гэhэн выставкэ Испаниин ниислэл хотын национальна выставкэдэ нээгдэбэ.

Испаниин Соёлой министерствын туhаламжаар Фридрих Эбертын (ФРГ) фондын эмхидхэhэн экспозици мүнөө үе сагай ниитын эрдэм ухаанай хүгжэлтэдэ К. Марксын, Ф. Энгельсэй сургаал hургаалнуудай ехэ удха шанартай байhан тухай, К. Марксын эмхидхэн байгуулhан Коммунистнуудай союз тухай, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ марксизмын ехэ удха шанартай байhан тухай хөөрэнэ.

ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭБЭ

К. Маркын ажабайдал тухай хөөрэhэн документнүүд, номууд, фото-зурагууд, испан хэлэн дээрэ түрүүшынхеэ оршуулагдажа, хэблэгдэhэн тэрэнэй зохеолнууд, мүн бусад зүйлнүүд выставкэдэ табигданхай.

Испаниин соёлой министр Хавьер Солана выставкэ нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, манай үе сагай оюун ухаан бодолтын ажабайдалтай, ажал ябуулгатай испаниинхидые танилсуулха гээшэ тэрэнэй гол зорилго болоно гэжэ тэмдэглээ.

К. Маркста зорюулагдаhан выставкэ hаяхан Мадридай болон бусад хотонуудай хүнүүдтэ харуулагдаа hэн.

ПОЛЬШЫН ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ СЪЕЗД

ВАРШАВА. ПНР-эй Журналистнуудай холбооной I съезд эндэ хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Тэрэ ойрын дүрбэн жэлэй турша соо Польшын журналистнуудай бэелүүлхэ ажал ябуулгын программые зүбшэн хэлсээд, баталан абаhан байгаа. Тиихэдэ үзэл сурталай-политическэ декларациие, баруунай оронуудта Польшодо эсэргүү hүйдхэлтэ түбүүдтэй тэмсэл хэхэ тухай тогтоолые, мүн коммунизмда зүрюу харша «хэрээhэтэ добтолго» хэхэ гэhэн Рейганэй захиргаанай соносхоhон доктринада эсэргүү тэмсэлээ шангадхаха уряатайгаар журналистнуудта хандаhан хандалгые мүн лэ баталан абаба. Холбооной Устав баталагдаhан, тэрэнэй хүтэлбэрилхы органууд hунгагдаhан байгаа.

Уласхоорондын журналистнуудай эмхиин, СССР-эй болон бусад социалис оронуудай Журналистнуудай холбоонуудай делегацинууд съездын хүдэлмэридэ хабаадаба.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ороной дотоодын ба уласхоорондын байдалые хараада абажа, олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй зорилгонуудые тодорхойлоо.

ШЭНЭ ЗАРЛАЛАЙ ВСНП-гэй СЕССИ

ПЕКИН. Зургаадахи зарлалай Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай (ВСНП) нэгэдэхи сесси эндэ нээгдэбэ. Нёдондо жэлэй декабрь hарада абтаhан шэнэ конституциин үндэhөөр тушаалайнь hэргээгдэhэн Хитадай Арадай Республикын Түрүүлэгшэ сесси дээрэ hунгагдаха байна.

Зургаадахи зарлалай ВСНП-гэй Саг үргэлжын комитедэй бүридэл, КНР-эй Түбэй Сэрэгэй Соведэй түрүүлэгшэ hунгагдаха, шэнэ конституциин ёhoop, «гүрэнэй бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые хүтэлбэрилхэ» энэ органой бүридэлдэ орохо бусад хүнүүдэй кандидатуранууд баталагдаха юм.

КНР-эй Гүрэнэй Соведэй Премьерэй, тэрэнэй орлогшонорой ба гэшүүдэй дурадхагдаhан кандидатурануудые сесси баталха, ороной Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной түсэбые хаража үзэхэ байна гээд мүн лэ соносхогдоо.

АРАДАЙ УРАН ЗУРААША

hҮҮЛЭЙ үедэ буряадай АССР-эй уран зурагта нилээн хубилалтанууд болоно. Зурагуудай удха гүнзэгырнэ, образно талаараа hайжарна, шэрэ будагынь нюдэндэ хадуусатай болоно. Түрэл хизаарайнгаа дүрэ шарайе, хүнүүдыень, байгаалииень зураглаhан бүтээлнүүд олошороо.

Мүнөө үеын эрхим зураашадай нэгэн Даши-Нима Дугаров мүн. Энэмнай өөрсэ янзын бэлигтэй, түрэл арадайнгаа хэр уһаа абажа ябаhан ёhо заншалhaa hабагша татадаг маягтай, бүтээлнүүдэйнь шэрэ будаг онсо hайхан шэнжэтэй байдаг. Оршон тойрониие, Буряад оронойнгоо хүн зоной ажал ябуулгые, туйлалтые томоор, эпическээр харуулха hэдэлгэтэй уран зурааша гэжэ бүтээлнүүдыень шэнжэлэн үзэхэдөө обёорхоор.

Шэтын областиин Агын округто түрэhэн Даши-Нима бага балшар ба эдир наhанhaa түрэл тала дайдынгаа онсо шэнжые hайн мэдэрhэн, ая гангын хоншуухан хангалда, Забайкалиин сэнхир огторгойдо, халуун наранда дурлаhан.

Уран зурааша боложо ургаха хэрэгтэнь Ленинградта hураhаниинь айхабтар ехээр нүлөөлөө. Түрүүн уран зурагай дунда hургуулида, удаань СССР-эй Уран зурагай академиин дэргэдэ Репинэй нэрэмжэтэ институтда хүбүүн hураа. Үзэсхэлэн гоё музейнүүдтэй, уран бэлигэй бурьялан хүгжэжэ байдаг гайхамшагта городой бүхы агааршье тэрээндэ аша нүлөөгөө үзүүлээ гэхэдэ болохо.

1959 ондо, Буряад литературын болон искусствын хоёрдохи декадын үедэ дэлгэгдэhэн выставкэдэ үшөө hуража ябаhан Дугаровай бүтээлнүүд табигдаhан байна. Нютагаа дурдан hанадагаа «Түрэл нютаг», «Бэриие үдэшэлгэ» гэжэ нэрлэгдэhэн зурагуудтаа хүбүүн харуулаа ёhотой. Түрүүшынгээ зураг дээрэ талын пейзажые, наранай дулаахан элшэ доро ябаhан хүнүүдые тон уянгатайгаар харууланхай. «Победа» гэжэ хүнгэн автомобилиин талын харгыгаар бумбэлзэжэ ябаhаниинь нюдэндэ торсолдоодхихо юм.

«Бэриие үдэшэлгэ» гэhэн зурагынь ехэ hайнаар хэгдэнхэй. Ангир шара наранай орожо байhан тэнгэриин хаягагай наагуур хазаар морёор гүйлгэлдэжэ ябаhан хүнүүдые харанабди. Зүүн гарай дээдэ буланда hэеы гэр, хүнүүд зураатай. Эртэ урдын ёho заншалаар түрэшэнэй хойноhоо тэдэнэр шорой шэдэнэ. Хүнүүдэй хүдэлсэ угаа түргэн байhан аад, зурагай гол фигурада—сэгээн сэнхир хубсаhатай тэмээндэ мордоhон бэридэ дүтэлхэлөөр, аалин намдуу болоодхино. Горизонтын шугамhaa дээшээ тобойлгогдон, томоор зурагдаhан бэриин нюдэндэ орёо мэдэрэл уншагдана: сэдьхэлэй гунигшье бии, аласайнгаа байдалые тэсэжэ ядангяар хүлеэhэншье янзатай. Зурагай этнографическа сюжет hонирхолтой. Арадай ёho заншал, оюун сэдьхэлэй мэдэрэл эли харагдана.

«Буряадай басагад» — Д-Н. Дугаровай дипломно хүдэлмэри. Эртын хабарай сайбар субадлиг үнгэ. Ондо ондоо зүhэтэй моридые унаhан буряад басагад талын дунда ябана. Хүн бүхэнэй морин өөр өөрын гэшхэдэлтэй, өөр өөрын абаритай. Үндэhэн буряад, элдэб үнгэтэй хубсаhа үмдэhэн табан басагад мүн лэ өөр өөрын абаритай гэжэ мэдэхээр. Гэбэшье залуу наhанайнгаа жаргал эдлэжэ ябаhан гэдэ баяраар сэдьхэлээ халянгишье бол. шэнэ юумэ хүлеэнхэй, ерээдүйнгөө урдаhaa дабшанхай.

Талын буряадуудай ажабайдалые зураглажа, зохёохы ажалаа эхилhэн уран зурааша энэ темээ хожомыньшье үргэлжэлүүлээ. Зүгөөр тэрэнь бүри тодо болоо. «Шэрүүн хизаар» гэжэ зурагтань гүбээлиг үндэр газарта хазаар моритой хонишон эхэнэрые харанабди. Саhaap хушагдаhан талые, бүрхэг тэнгэриие, бөөгнэрэн монсогойрhон хонидоо тэрэ хаймадан харана. Хормойень, моринойнь дэлhэ, hүүлые хиисхүүлэн шэмэрүүн hалхиие эсэргүүсэhэн мэтээр, хонишоной бэе ягдайса харуулагданхай.

Хүнэй хүсые нилээхэн барадаг, эрэлхэг байхые баадхадаг шэрүүн байгаалиин образ олон жэлэй туршада уран зураашын ухаан бодолhoo гарадаггүй байгаа. Тиигэжэ hүүлдэнь зурагайнгаа шэнэ вариантые «Забайкалиин үбэл» гэжэ нэрэтэйгээр бүтээгээ. Сэдьхэлдэнь дүтэ темэдээ уран зурааша байд гээд лэ бусадаг зантай гэжэ саашанхи хүдэлмэринүүдынь гэршэлнэ. Тиихэдээ зураhан юумэеэ дахин дабтахын тула бэшэ, харин юрэнхы удхыень бүри эли тодо болгохо, зуралгын талаар hонин болгохо гэhэн зорилго табидаг юм.

Буряад арадай урданай ба мүнөөнэй байдалые харуулhан томо бүтээл тухай бодол байн-байн уран зураашын сэдьхэлые эзэлжэ эхилээ hэн. Гурбан хубиhaa бүридэhэн нэгэ удхатай зураг бүтээхэ гэжэ түрүүшээр hанаhан байгаа. Зүгөөр урданай байдал тухай, темэ дээрэ хүдэлжэ байхадань, Буряадай хуушан байдалые харуулhан, бэеэ даahaн триптих (нэгэ темэтэй гурбалжан зураг) бүтээhэн байгаа бшуу.

Энэ триптихэй гол хубидань эрэ хүниие харанабди. Хоёр сар хүтэлhэн тэрэнэй нюрган дээгүүр бүримнөөгэй узуур харагдаха юм. Хүниие газар руу дараhан шэнги, энэ үзэгдэл ехэ гүнзэгы удхатай. Доошоо духыд гэhэн толгойень, ехээр хүсэлhэндөө булсылдаhан балсангуудыень харахадаа, ажабайдалай ашаандэ нилээхэн дарагдаhан хүн гэжэ ойлгонобди. Триптихэйнгээ хоёр хажуугай зурагуудта хүдөө нютагта хараhан үбгэн хүгшэн хоёрые зураа гэхээр. Гэбэшье тэдэнь — арадайнгаа эрхим шэнжые, оюун бодолойнь баялигые бэедээ шэнгээhэн хүнүүд. Дабшалжа hуугаад, туранхай үбгэн хуушан монгол ном уншана. Бүхы наhaaраа ажаллаhаншье hаа, hайхан сэдьхэлээ гээгээгүй наhажаал эхэнэр hурамхяар эрхи татана; модоор hиилэжэ хэhэн тэмээнэй ботогоор наадажа hууhан хүбүүхэн үбдэгыень налан түшэнхэй. Шарабтар үнгэтэй хооhон шахуу, абар-табар ногоотой талын болон сэнхир огторгойн үмэнэ хүнүүд зураатай.

Имагтал эдэ бүтээлнүүдпээ эхилжэ, шэрэ будагай hүлдэтэ удхые Дугаров үргэнөөр хэрэглэдэг болоо. Арадайнгаа үндэhэн зурагай ёho заншалые уг залган халажа абаhаниинь юрыншье шэнги hаа, тиигэхэл ёhотой байгаа. Юуб гэхэдэ, үхибүүн ябахадаа, арадайнгаа ажабайдалые мэдэхэ болоhон, хуушанай зүйлнүүдые үзэжэ хаража үрдиhэн байна ха юм. Үнгэрхэдөө, эргэнэг, ханзануудай гоёолтонуудые, алталhан сэргэ бурхануудые, утаhан угалзаар шэрэгдэhэн шэрдэгүүдые хараhан байна ха юм.

Зүгөөр уран зурагтань үзэгдэдэг декоративна зүйлнүүд бүтээлэйнь гоё удхые даралдаггүй. Алишье талаараа дарлалта доро байhан хүнүүдэй эсэргүүсэжэ, мэнэ-мэнэ бодохоор, бэеэ сэхэлхээр бэлэн байhан хүсэн эндэ дурдагдаhан триптихэй үнгэ будагта нюугаатай байна ха юм.

Тиигэжэ «Совет үүдэй засагай түлөө» гэжэ нэрэтэй удаадахи триптихыень харахаар бэлэн болонобди. Арадай буhалгаан, тэмсэлдэ унаhан хүбүүдээ шаналжа байhан, мүн түүхэтэ шэнэ үзэгдэл — үгытэйшүүлдэ газар хубаажа байhан үйлэ хэрэгүүдые энэ триптихэй зурагуудта харанабди. Дэлхэйн классическа болон мүнөө үеын искусствын нүлөөн үзэгдэнэ гэжэ hанагдана. Гэбэшье тэрэнь авторай бэдэрэлгэнүүдые бага болгоногүй, харин үзэл бодолойнь үргэн, уран бэлигэйнь хурса байhые гэршэлнэ.

Социалис Буряад орондоо зорюулhан гурбадахи триптих бүтээхэ hанал Д-Н. Дугаровай сэдьхэлдэ ябадаг байха. Удаадахи бүхы зурагуудынь тэрэ зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэг тээшэнь шэглүүлэгдэнхэй гэжэ харагдаха ушартай.

Гушаад онуудай буряад нютагуудта түрүүшын тракторай бии бололгые «Эхин» гэhэн бүтээл соогоо зураглаа. Хөөрэлдэжэ байhан үбгэд, тракторые хүсэhэн хазаар моритой басаган—булта hонеёр зураатай. Энэ зурагайнгаа шэнэ вариантые Д-Н. Дугаров бүтээжэ, тэрэнээ «Түрүүшын трактор» гэжэ нэрлээ. Үүр хираанай боложо байhые эндэ зураглажа холын нютагуудтахи хүдөө ажахые индустрижүүлгын үеын мүндэлhые харуулаа гээшэ.

1976 ондо буряад уран зураашадтай хамта. Монгол ошожо ерээд, тэндэ хараhан үзэhэнөө «Наран—Үмнэ губиин бригада», «Үмнэ Губиин үдэшэ», «МНР-эй Хүрин-Хаанай хаданууд» болон бусад зурагуудтаа уран гоёор харуулаа.

Хаанашье ошоходоо, уран зурааша шэнэ бодолтой бусадаг. Прибалтика ошожо ерэхэдээ, хэдэн пейзаж зураhан юм: «Ленинэй хүшөө», «Вильнюсэй үдэшэ» болон бусад.

Д-Н. Дугаров олон удаа портретнэ жанрта хандаhан байха. СССР-эй арадай артист Лхасаран Линховоиниие Кончак хаанай рольдо («Игорь тайжа» гэжэ оперо) зураhаниинь олондо мэдээжэ болонхой.

Тиихэдэ Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаевай портрет уран зураашын hүүлэй бүтээлнүүдэй тоодо ороно. Тэрэнь Буряадай ажалшадай образые дүнпэн харуулhан зураг болоо.

БАМ-ай темые тэрэ орхижо гараагүй. «Дабаанай тоннель. Халаан» гэжэ багахан зурагта үбэлэй байгаалиин сэнхирлиг агаарай оршондо барилгашадые харанабди. Тэдэнэр хабсагайта хадануудые бэеэрээ халхална.

БАМ-ай темэдэ зураhан гол зурагынь хадаа «Северобайкальск. 1980 оной октябрь» гэжэ нэрэтэй. hүр жабхалангай оршон байдалда поездые угтажа байhан олон зон, зариманиинь улаан тугуудые, транспарантнуудые баринхай. Зуун жэлэймнай барилга дээрэ боложо байhан түүхэтэ нэгэ үйлэ хэрэгые уран зурааша иигэжэ мүнхэлөө ха юм.

Республикынгаа уран зурагые хүгжөөлгэдэ горитойхон габьяатай байhанайнгаа түлөө уран зурааша Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагшын, РСФСР-эй габьяата уран зураашын, РСФСР-эй арадай уран зураашын нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэhэн, Буряадай АССР-эй республиканска шангай лауреат болоhон байна. Гадна Буряадай АССР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин түрүүлэгшэ, РСФСР-эй болон СССР-эй Уран зураашадай холбоонуудай правлениин гэшүүн юм. 1980 ондо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар hунгагдаа hэн.

Уялгата болон ниитын хүдэлмэриин тушаалнуудай олоншье hаа, уран зурааша шэнэ түсэбүүдээ бэелүүлхээр сэхэ зоригжонхой.

И. СОКТОЕВА.
искусство шэнжэлгын эрдэмэй кандидат.

Д-Н. Дугаровай «Үмнэ Губиин үдэшэ» гэhэн зураг.

СОЁЛОЙ hОНИН

МҮНГЭШЭ ДАРХАШУУЛ ТУХАЙ

Манай ороной ниислэл хотодо «Эхэ оронойнмай ажабайдал» гэhэн ниитэ гаршаг доро кинофестиваль болоо. Тус фестиваль «Россия», «Октябрь» гэжэ томо кинотеатрнууд соо болоо.

«Мүнгэшэ дархашуулай үе саг» («Серебряный век») гэhэн баримтата шэнэ фильм фестивалиин программада оруулагдан харуулагдаа.

Мүнгөөр элдэб эд хэрэгсэл бүтээлгэ хадаа буряад зоной заншалта ажал байhан юм. Мүнгэшэ дархашуулай өөрсэ янзын искусствын үндэhэн хадаа эртэ урдын үе сагуудhaa эхитэй. Арадайнгаа ёho заншалые үргэлжэлүүлэн ажаллажа байдаг шэнэ үеын залуу дархашуул тухай нэрлэгдэгшэ фильм хөөрэнэ.

Сценариин автор — В. Богданов. Режиссёр-оператор — С. Николаев, Т. Зырянова үгыень залгуулан уншана.

А. ЗЛОТИН.

ШЭНЭ НОМУУД

Буряад оронойнгоо алдарта ойн баярые угтажа байхадамнай, республикымнай хэблэлээр шэнэ номууд барлагдан гараба. Цэдэн Галсановай «Зүрхэнэй дурасхаал» (дурдалганууд) олоной анхарал хандуулна. Хэдэн жэлэй урда тээ совет буряад уран зохёолой үндэhэ hуури табигшад тухай «Амар сайн, ахамад нүхэд!» гэhэн дурдалгануудай ном мэдээжэ поэт Ц. Галсанов хэблүүлэн гаргаа бэлэй. Х. Намсараев, Ц. Дон, Д. Дашинимаев болон бусад уран зохёолшод тухай тэрээн соогоо hайханаар дурсан автор бэшээ hэн. Мүнөө А. Шадаев, Е. Сороковиков—Магай, А. Тороев, Д. Дамдинов, Ж. Тумунов гэгшэдтэй уулзаhан тухайгаа тэрэ домоглон хөөрэhэн байна.

Шагдар Байминовай «Аха нютагай домог» гэжэ нэрлэгдэhэн шүлэгүүдэй суглуулбари толилогдобо. Аха нютагай агуу hайхан байгаалиие энэ ном соогоо поэт магтан түүрэнэ. «Сэргэ хадын сээжэдэ» гэhэн поэмэ соонь арадай сүлөөтэ, жаргалта байдалай түлөө тэмсэhэн баатар хүнэй ажал хэрэгүүд харуулагданхай.

Москвагай М. Горькиин нэрэмжэтэ Литературна институдые энэ жэлдэ дүүргэhэн поэт Батажаргал Гармажапов шүлэгүүдээ эдир уншагшадта зорюулаа. Буряадай номой хэблэлээр hаяхан барлагдан гараhан эдэ шүлэгүүдэй согсолбори «Шэнэ үльгэр» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Аха хүниие хүндэлжэ hуралга, ажал хүдэлмэридэ балшар багаhaa дадалга, түрэл нютагайнгаа үзэсхэлэнтэ байгаалиие hайшаалга, бэе бэедээ хани ёhoop хандалга тухай энэ ном соогоо автор бэшэнэ.

В. НАМСАРАЕВ.

БАГШАНАР ДУУЛАНА

Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Улаан-Үдэ хотын багшанарай коллективүүдэй уран hайханай харалга дүүрэбэ.

Түгэсхэлэй концертдэ Улаан-Үдэ хотын гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй уран hайханай 25 коллектив хабаадаа. Гүйсэдхэхын сценическэ үндэр шадабариин эрхим хэмжээ харуулжа, гоё hайхан хубсаhaараа харагшадые баясуулаа. Тиихэдэ хоорой, дуунай, инструментальна, уншалгын, хатарай жанрнууд элбэг байгаа. Хүүгэдэй саад болон яслинуудай хүмүүжүүлэгшэд, пионернүүдэй байшангай хүдэлмэрилэгшэд, педагогуудай сүлөөтэй сагтаа уран hайханай коллективүүдтэ хабаададагынь ехэл hайшаалтай.

Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой hургуулинуудай багшанар харалгада и л а ж а гараба. Октябрьска, Железнодорожно районуудай багшанарай коллективүүд 2-дохи, 3-дахи hуурида гараа.

Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой уран hайханай коллективүүдэй эрхим коллективүүд октябрь hарада Багшанарай үдэртэ үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй концертдэ хабаадаха юм.

Т. ПЕТРОВА.

ШАНГУУДТА ХҮРТӨӨ

hургуулиин дэргэдэхи лесничестванүүдэй ба байгаалиин эдир ханинарай слёт Баунтын райондо үнгэргэгдөө. Ой модондо дуратайшуулай дундаhaa Багдаринай дунда hургуулиин 9-дэхи классай hурагша Андрей Манюхин түрүү hуури эзэлээ. Багдаринай интернат hургуулиин hурагша, «сэнхир патрулиин» гэшүүн Юрий Маханько уhа голнуудай ариг сэбэрые сахиха хэмжээ ябуулганuудта илангаяа эдэбхитэй хабаадалсадаг юм. Тэрэ илагшадай тоодо ороо.

Эдир зоологуудай дундаhaa Маловкын дунда hургуулиин Игорь Вылковые нэн түрүүн нэрлэмээр. Мүн Северный дунда hургуулиин 6-дахи классай hурагша Ольга Половнева ботанигуудай, Маловкын hургуулиин ахалагша классай hурагша Андрей Маханов «ногоон патрулиин» гэшүүдэй дундаhaa илажа гараа.

Витимэй леспромхозой инженер-лесопатолог Е. Ф. Баженина, ВЛКСМ-эй райкомой хоёрдохи секретарь К. Ильин гэгшэд слёдто хабаадалсажа, эдиршүүлые урмашуулаа, hайн hайхан үгэнүүдые, захяа заабаринуудые хэлээ.

Слёдой дүнгүүдээр Маловкын hургуулиинхид нэгэдэхи, Багдаринай—хоёрдохи, Северный — гурбадахи hууринуудые эзэлээ.

М. ЧЕБУНИНА.

БУРЯАД ОРОН ТУХАЙ ФИЛЬМҮҮД

Түрэл республикымнай 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдаhан шэнэ телефильм Буряадай гүрэнэй оперо болон балетэй академическэ театр тухай хөөрэхэ. Эндэ театрай солистнуудтай, тэндэхи цехүүдэй хүдэлмэритэй ба хореографическа училищиин түүхэтэй танилсахабди. «hалбарыш, түрэл Буряад ороммни!» гэжэ энэ фильм нэрлэгдэнхэй. Сценариин автор Арсений Бадиев, режиссер Юрий Малашин, кино буулгадаг бүлэгэй директор Евгений Ездаков энэ фильмые найруулан табижа байна. Буряадай оперын дуушад К. Базарсадаев, В. Буруев, Д. Дашиев, В Бальжинимаев, Г. Шойдагбаева тухай хүгжэмтэ фильм хөөрэнэ. Тиихэдэ залуу дуушан Галина Шойдагбаеватай стажировкодо Милан ошохынь урда тээ үнгэргэгдэhэн уулзалгын үзэгдэлнүүд харагшадые hонирхуулха байха. Мүн балетэй артистнууд О. Короткова, В. Ганженко, Е. Самбуева, Ю. Муруев тухай фильм мүн лэ хөөрэхэ.

Ураалhaa Алас Дурнын хизаар хүрэтэр суута болоhон Буряадай хүгжэмтэ түб тухай hайхан бодолнуудые энэ фильм түрүүлнэ. Илангаяа зал соо hууhан залуушуулай нюурнуудые экран дээрэ хаража байхада, hонин гэжэ режиссер Юрий Малашин хөөрэнэ.

Энэ зохёохы бүлэг Буряад орон тухай гурбадахи фильмээ буулгажа байна. Анхандаа түмэр дээрэ hиилэгшэ. Максим Эрдынеев тухай «Дархан», Галдан Ленхобоев тухай «Манай нүхэр Галдан» гэжэ нэрлэгдэhэн фильмүүдые найруулан табяа hэн.

Тэхэтэй хамта «Новосибирсктелефильмын» студиин энэ бүлэг БАМ-да олон фильмүүдээ, нэрлэбэл, «Түрүүшын харгынуудай саг», «Витимэй эрьенүүд» гэhэн бүтээлнүүдээ зорюулаа. Тус студи тухай уншагшадта тодорхойгоор хөөрэжэ үгэе. Энэ хадаа СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин базова студи болоно. Эрдэм наукын хүгжэлтэ тухай студиин фильмүүд хөөрэхэ зэргэтэй. Фильмүүдэй географи тон үргэн: Тюмень, БАМ, Сибирь, Алас Дурна... hонин намтартай хүнүүдтэй, газарнуудтай танилсуулдаг энэ студиин фильмүүд олоной анхарал татадаг. Жэшээнь, Новосибирскын Академгородок тухай фильм ехэ hонин. Сценариинь Юрий Малашин бэшээ.

Гэбэшье Буряад орон Ю. Н. Малашинай зүрхэ сэдьхэлые ходоодоо татажа байдаг. hэргэн хүгжэhэн энэ дайдын hайхан байгаали, хүнүүд тэрэниие ехээр hонирхуулдаг. Буряад ороной искусство, илангаяа гоёелен тухай хөөрэhэн шэнэ фильм харагшадта hайшаагдаха байха. С. Ринчинов түрүүтэй бусад мастернуудай ажал хүдэлмэри, тэдэнэй бүтээhэн хибэсүүд тухай фильм домоглоно.

Е. БАЛЬБУРОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: режиссер Ю. Малашин уран зурааша С. Ринчиновтэй хөөрэлдэжэ байна.

М. МАРТИНСОНОЙ фото.

ШУХАЛА ҮҮРГЭТЭЙ

Типографска шэнэхэн шэрын хангалтай газетэ үглөө бүхэндэ «Союзпечатиин» киоскнуудhaa худалдан абадаг, үгышье hаа, гэртээ почтоор асаруулаад уншадаг гээшэбди. Тиихэдээ шэнэ hонинуудые тунхаглаhан энэ газетэ хэблэн гаргалгада ямар мэргэжэлтэдэй хабаададаг тухай тухайлдагшьегүй байхабди. Гэхэ зуура линотипистнүүд, хэблэгшэд, верстальщигууд, стереотипернүүд энээндэ үдэр бүриин оролдолго гаргана. Хэблэлэй үдэртэ эдэнэр дурдагдаа hэн.

Харин газетэ гаргалгада хабаатай үшөө нэгэ бүлэг — газетно-журнальна экспедициин хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ тухай тобшохоноор хэлээе. Эдэнэртэй ажалдань hүниин 2 часта уулзажа боломоор. Экспедициин бригадир Тамара Ивановна Коротовагай хүтэлбэри доро энэ удаа хүдэлдэг халаанайхид сүлөө тухагүйнүүд ажаллажа байбад.

— hүниин ажалда бэрхэтэйшэг ааб даа. Городой хүн зоной нойрсон амаржа байха үедэ манай ажал эхилдэг юм. Үүргэ уялгамнай харюусалгатай. hүниин 2 часhaa үглөөнэй 9 саг болотор «Правда Бурятии», «Буряад үнэн», «Молодёжь Бурятии» газетэнүүднай хэдэн мянгаад хэhэгээр барлан хэблэгдэнэ гээшэ. Типографиин ротационно цех соо тодхогдоhон хэблэлэй хүсэтэ машинын хүнхинэн хүдэлжэ байхада, бэлэн болоод гаража байhан газетэнүүдые тодон абаад, зохидоор ябталдагбди. Тиин саарhан мэшээгүүд соогуур хубаарилан хээд, уншагшадта хүргэхөөр бэлэн болгодогбди, — гэжэ бригадир Коротова хөөрэбэ.

Иигэжэ мэшээгүүдтэ зохидоор ябталагдаhан газетэнүүд республикын районуудта, город болон hууринуудта почтоор зөөгдэн абаашагдана гээшэ.

— «Правда Бурятии», «Буряад үнэн», «Молодежь Бурятии», «Буряадай залуушуул» газетэнүүд үдэр бүри манай газетно-журнальна экспедициhээ почтын машинаар город соогуур тараагдана, мүн республикын районуудта самолёдоор эльгээгдэнэ, — гэжэ Т. Коротова хэлэбэ.

hара бүридэ экспедицидэ түбэй газетэнүүд, журналнууд самолёдоор асарагдадаг. Тэдэниие мүн лэ хубаарилан ябталжа, мэшээгүүдтэ хээд, районууд руу ябуулдаг уялгатайнууд.

Тус коллектив оройдоол 20 хүнhөө бүридэнэ. 4 халаанда хүдэлдэг. Бригадир Т. И. Коротова 20 жэл соо эндэ хүдэлнэ. Р. А. Васильева, Э. П. Собанакова гэгшэд арба гаран жэлдэ таhалгаряагүй экспедицидэ хүдэлнэ, мүн Р. Жамьянова, Л. Доржиева гэгшэдэй бригадын гэшүүд эрхим ажалаараа суурханад. Булта коммунис ажалай ударнигууд юм.

Н. ХАЗУЕВ.

РЕПОРТАЖ

ҮhЭ ЗАhАГШАД МҮРЫСЭБЭ

...Үдэрэй 1 саг. Зал соо хүн зон олooрoo сугларанхай, ямар нэгэн ехэ hайндэрэй оршон байдал үзэгдэнэ. Городой бүхы шахуу парикмахерскануудhaa ерэhэн түлөөлэгшэд эндэ тэндэ бүлэгөөрөө сугларанхай, ажабайдалайнгаа, ажал хүдэлмэриингөө үшөө нэгэ шалгалта дабахаяа хүлеэн байнад.

Сценэ дээрэ стол, стулнууд, томо гэрэлнүүд болон бусадшье хэрэгсэлнүүд жэрысэ табяатай харагдана. Шэнэ моодын, гоё hайхан прическануудые хараха дуратайшуул—залуу хүбүүд, басагад, зал соо олooрoo сугларанхай, конкурсын эхилхые хүлеэжэ ядан hуунад. Хүхюу аялгатай, ирагуу хүгжэм зэдэлжэ, залуушуулай зоригыень бүри хурсадхан, амжалта тээшэ далижуулна.

Уданшьегүй хоёрдохи, табадахи, арбан юhэдэхи парикмахерскануудай эрхим мэргэжэлтэд сценэ дээрэ гаража, зогсобо. Тэдэнэй хойноhoo тэрэ дары конкурсдо хабаадалсаха бэшэшье хүнүүд hубарин гаража ерэбэ. КПСС-эй Советскэ райкомой таhагые даагша А. Е. Тарзшинов республикынгаа 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан конкурс нээжэ, тэрээндэ хабаадагшадые халуунаар амаршалаад, амжалта хүсэбэ. Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствын инженер О. И. Любина, городой үйлэдбэриин управлениин ахамад инженер Н. С. Белых гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, иимэ конкурс-харалганууд хадаа манай коллективэй ажабайдалай гол шалгалта болоно гэжэ тэмдэглэбэ.

Конкурс-харалгые хүтэлбэрилэгшэ, өөрөөшье иимэ шалгалтануудые оло дахин гараhан Саржана Кострова үгэ абажа, тэндэ байгшадые конкурсын дүримтэй танилсуулаад нэгэдэхи турай эхилhэн тухай соносхобо.

Гуша гаран залуу үhэ заhадаг мастернууд сценэ дээрэ гаража, өөhэд өөhэдынгөө клиентнүүдтэ hайндэрэй прическануудые хэжэ эхилнэ. Олонхидынь урдань иимэ конкурс-харалгануудта хабаадалсаhан, мүн амжалташье туйлаhан хүнүүд болоно. Тэдэнэй дундаhaa «Сибирячка» гэжэ хоёрдохи парикмахерскада наймадахи жэлээ ажаллажа байhан Валентина Поповскаягай нэрые дурдахаар. Валя үнгэрэhэн жэлдэ городской конкурсдо хабаадалсажа 2-дохи hуурида гараhан юм. Цех дотороо hаяхан үнгэргэгдэhэн конкурсдо түрүүлжэ, дахинаа энэ харалгада хабаадалсаха эрхэдэ хүртэhэн байна.

Авиационно заводой арбан гурбадахи парикмахерскада ажалладаг Галина Сидоренко мүн лэ оло дахин конкурснуудта хабаадалсаhан суутай. Энэмнай Коммунис ажалай ударник, нэгэдэхи классай мастер алдартай. Тэрэ парикмахераар 7-дохи жэлээ ажаллаха зуураа, хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой. Ниитын ажал хүдэлмэридэшье эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, залуушуулые hурган хүмүүжүүлхэ талаар оролдолго гарган, тэдэниие өөрынгөө ажалда дурлуулан, дүй дүршэлөө хубаалдана.

«Сибирячка» ательен парикмахерскада ажалладаг Татьяна Унагаева, Лидия Сердюк, Людмила Лупко гэгшэд мүн лэ ниитын ажал хэрэгтэ хабаадалсахынгаа хажуугаар эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлжэ, бэлиг шадабарияа улам хурсадхан, городойнгоо хүн зониие сэбэр hайхан болгохын түлөө бүхы шадалаараа оролдодог хүнүүд юм. Таня Лида хоёр эндэ оройдоол гурбадахи жэлээ ажаллажа байбашье, түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсанхай, энэ конкурс-харалгашье тэдэнэй түрүүшынхинь бэшэ.

Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын байшан соо хүдэлдэг Екатерина Аброскина, Капиталина Полынская, Полина Захарова, Любовь Сулимова гэгшэдтэ энэ конкурс бүришье hонирхолтой байхань гээшэ. Юуб гэхэдэ тэдэнэр гансашье өөhэдынгөө түлөө оролдохо бэшэ, мүн hурагшадайнгаа түлөө шалгалта барихань ха юм. Энэ үдэр hурган хүмүүжүүлэгшэдтэшье, тэдэнэй hурагшадташье мартагдашагүй бүхөөр хадуугдан үлэхэнь лабтай. Тэдэнэй шабинар Марина Кузьмина, Галина Тутукова, Лидия Потапова гэгшэд иимэ үргэн харалгада түрүүшынхеэ хабаадалсахань гээшэ. Тиимэhээ тэдэнэр сэдьхэлээ нэгэ бага доhолонги хэбэртэй.

Конкурсын «эзэн» Саржана Костровагай хонгёо хоолой ирагуу хүгжэмэй аялгатай ниилэн, конкурсдо хабаадагшадые харагшадтай танилсуулна.

Тииhээршее байтар дүшэн минута соо үргэлжэлhэн нэгэдэхи тур дүүрэжэ, парикмахернуудай бүхы хүсэл оролдолгоёо гарган хэhэн зохид, hайхан, олоной дура буляама гоё прическатай басагад харагшадай урда нэгэ нэгээрээ зэргэлэн жэрылдэбэ. Харагшад тэдэниие халуун альга ташалгаар угтан, парикмахернуудай уран бэлигыень үндэрөөр сэгнэбэ.

Хоёрдохи тур — эрэшүүлэй hайндэрэй прическа эхилжэ, зал соо ирагуу гоё хүгжэм зэдэлнэ. Эндэ мүн лэ городой бүхы шахуу парикмахерскануудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Тэдэнэр хэд бэ гэхэдэ, хоёрдохи парикмахерскын хүдэлмэрилэгшэд Дарима Батуева, Ирина Ведерникова, Наталья Сапавикова, 5-дахи парикмахерскын Людмила Ерофеева, Людмила Фомина болон бусад болоно.

Хахад часай туршада хоёрдохи тур үргэлжэлөө. Энээхэн үедэ Саржана харагшадаа мастернуудтай танилсуулхынгаа хажуугаар, парикмахерскануудай бии болоhон түүхэ, 18-дахи, 19-дэхи зуун жэлэй моодо тухай hонирхолтой мэдээсэлнүүдые хэбэ.

Конкурсын гурбадахи турта эхэнэрнүүдэй, дүрбэдэхинь — эрэшүүлэй үдэр бүриин прическанууд харуулагдаа.

Энэ конкурсдо гансашье прическанууд харуулагдаа бэшэ, мүн маникюрщицанууд болон косметологууд мүн лэ хабаадалсаа юм.

Иигэжэ долоон часай туршада үргэлжэлhэн конкурс-харалгашье дүүрэжэ, эгээл зохид хаhа—конкурсын дүнгүүдые гаргалга хүрэжэ ерэбэ. Эхэнэрнүүдэй hайндэрэй болон үдэр бүриин прическануудые эрхимээр хэhэн Марина Ловкая гэгшэ онсо шалгаржа, түрүүшын hуури эзэлээ. Капитолина Полынская хоёрдохи hуурида гаража, арбан гурбадахи парикмахерскын Галина Сидоренко гурбадахи hуури эзэлбэ.

Эрэшүүлэй hайндэрэй ба үдэр бүриин эгээл hайхан прическа Надежда Содномова хэhэн байна. Тэрэ хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын байшанда ажалладаг юм. Нёдондо үнгэргэгдэhэн конкурсдо 2-дохи hуури эзэлээ hэн. Харин цехүүдэй хоорондо үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Хоёрдохи hуури Наталья Сапавикова, гурбадахи—Галина Батоочирова гэгшэд эзэлээ. Косметологуудай дундаhaa Екатерина Новоженова эрхимлэбэ.

Маникюрщицануудай дундаhaa Людмила Колодина нэгэдэхи hуурида гараа.

Конкурсдо шалгарагшад үнэтэ бэлэгүүдээр, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа. ВЛКСМ-эй горкомой 2-дохи секретарь Баир Цыренов 14-дэхи городской конкурсдо хабаадагшадые халуунаар амаршалаад, «Мастер-шалгарагша» гэhэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай тэмдэгээр эрхимлэгшэдые шагнаа.

Х. ДОРЖИЕВА,
манай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Тосхоной шэнэ барилганууд»—түрүү бэшэг. ТАСС-ай hүүлэй шэнэ hонин. «Болзорhoo урид» — А. Доржиевай мэдээсэл. «Бригадна гуримаар» — А. Метешевэй статья. Ц. Цыренжаповай фото-мэдээсэл

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаhануудта. «Харгы зам — республикын экономико болон соёл культурын хүгжэлтын гол hудал» — Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сессиин тоосоон.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Хүхэ сэнхир огторгоймнай мүнхэ байг!» — Л. Чeрвоннаягай статья. Хилын саана. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-30, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2—60—91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-01510. Заказ № 134. Индекс 04649.